

## **RAPORT Z WIZYTACJI (ocena programowa)**

**dokonanej w dniach 14 - 15 czerwca 2014 r.  
na kierunku *zarządzanie* prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych  
realizowanych na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym  
i studiów drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim  
w Wyższej Szkole Ekonomiczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej**

**przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:**

przewodniczący: prof. dr hab. Danuta Strahl – członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Grażyna Trzpiot – członek PKA
- prof. dr hab. Tadeusz Kufel - członek PKA
- mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA
- Wiktor Kordyś – ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

### **Krótką informacją o wizytacji**

Wizytacja w Wyższej Szkole Ekonomiczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej na kierunku *zarządzanie* odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2013/2014. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz trzeci.

Pierwsza ocena jakości kształcenia na tym kierunku studiów odbyła się w roku 2004 i zakończyła wydaniem oceny pozytywnej (Uchwała Nr 1213/2004 Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej z dnia 29 grudnia 2004 r.). Kolejna ocena jakości kształcenia na tym kierunku studiów odbyła się w roku 2008 i zakończyła również wydaniem oceny pozytywnej (Uchwała Nr 448/2008 Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej z dnia 3 lipca 2008 r.).

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie raportu samooceny, a także dokumentacji przedstawionej w toku wizytacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku.

### **Załącznik nr 1 Podstawa prawna oceny jakości kształcenia**

### **Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji**

#### **Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę.**

##### **1.1).**

Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej (pierwotna nazwa Wyższa Szkoła Marketingu i Zarządzania z siedzibą w Bielsku-Białej) rozpoczęła działalność od prowadzenia kształcenia na kierunku *zarządzanie i marketing* na mocy decyzji Ministra Edukacji Narodowej nr DNS-1-0145-275/1/TBM/97 z dnia 7 sierpnia 1997 r. nadającej

uprawnienia do prowadzenia wyższych studiów zawodowych. Na mocy decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego nr DNS-WUN-6022-17667-1/11 z dnia 29 lipca 2011 r. Uczelnia otrzymała zgodę na uruchomienie kształcenia poziomie studiów drugiego stopnia na ocenianym kierunku studiów. Na mocy decyzji Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 listopada 2000 r. Uczelnia otrzymała nazwę w jej obecnym brzmieniu tj. Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna z siedzibą w Bielsku-Białej.

Nowa zaktualizowana Strategia Uczelni została zatwierdzona – zgodnie z przepisami Statutu Uczelni – Uchwałą Senatu Nr 913/09/11 z dnia 2 września 2011 r. w sprawie zatwierdzenia strategii Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Humanistycznej z siedzibą w Bielsku-Białej na lata 2011-2021.

*Wskazane byłoby, aby w uchwale Senatu zawarta była informacja, iż zatwierdzona strategia stanowi załącznik do tej uchwały.*

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Senatu wraz z listami obecności w powyższej sprawie. W posiedzeniach oraz procedurze tworzenia tych dokumentów nie uczestniczyli interesariusze zewnętrzni.

Procedury związane z utworzeniem kierunku zostały zachowane, tj. odbywały się zgodnie z zapisami w Statucie, po pozytywnym zaopiniowaniu dokumentów przez Senat oraz skierowaniu przez Rektora Uczelni stosownego wniosku do ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego.

Misja Uczelni głosi, iż powinnością Uczelni jest „Obudzić w studentach niepohamowaną ciekawość świata”. Szanując prawo Uczelni do swobody w budowaniu misji trzeba zauważyć, iż ma ona bardzo ogólny charakter i nie wyznacza specyficznej i szczególnej roli dla tej Uczelni. Koncepcja kształcenia na kierunku *zarządzanie* na studiach I i II stopnia podejmuje próbę nawiązania do tej misji, na przykład poprzez ofertę takich przedmiotów, jak *Twórcze myślenie*, a także poprzez dobór kadry akademickiej reprezentującej nie tylko polską naukę, ale również kulturę i naukę krajów sąsiednich.

Koncepcja kształcenia realizuje cele strategiczne Uczelni. Sformułowano cztery cele strategiczne, w których szczególnie jeden odnosi się wyraźnie do procesu kształcenia, tj. „Osiągnięcie najwyższego poziomu kształcenia w obszarach nauk humanistycznych i społecznych, w tym: dostosowanie oferty edukacyjnej Uczelni do potrzeb rynku pracy, rozszerzenie zakresu i zwiększenie liczby inicjatyw edukacyjnych skierowanych do młodzieży, podniesienie jakości kształcenia, poprawa stopnia dopasowania kompetencji absolwentów do potrzeb rynku pracy, dostosowanie wymagań programowych do standardów międzynarodowych, podniesienie międzynarodowej pozycji Uczelni w zakresie dydaktyczno-naukowym, zwiększenie udziału studentów w pracach badawczych prowadzonych na Uczelni”. Koncepcja kształcenia kierunku *zarządzanie* próbuje wpisać się w te cele poprzez współpracę z Radą Społeczno-Gospodarczą, która wnosi uwagi pozwalające dostosować ofertę edukacyjną do potrzeb rynku pracy jak również dopasować kompetencje absolwentów do potrzeb rynku pracy. Rada wskazała, jako szczególnie oczekiwane, kompetencje absolwentów kierunku takie, jak: etyka zawodowa, przedsiębiorczość, kreatywność, chęć uczenia się, elastyczność, umiejętność stawiania i realizacji celów, myślenie analityczne, syntetyczne i krytyczne, przywiązania do firmy. Analizując treści kształcenia dostrzega się nawiązanie do niektórych wskazanych przez Radę cech kształcenia poprzez wprowadzenie takich przedmiotów jak: Etyka w zarządzaniu (studia II stopnia), przedsiębiorczość, psychologia w zarządzaniu. Funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości pozwala uznać, że zadanie strategiczne dotyczące poprawy jakości kształcenia zostało podjęte, ale znajduje się w początkowej fazie wdrażania.

W raporcie samooceny stwierdza się, iż „Koncepcja kształcenia na kierunku *zarządzanie* została oparta na zasadach dychotomii platońskiej”, a ściślej związanego z nią podziału logicznego oraz interdyscyplinarnego podejścia do zarządzania. Stąd też, należy sądzić, nastąpiło osadzenie kierunku w dwóch obszarach kształcenia: w zakresie nauk społecznych i nauk humanistycznych. Jako dziedziny, w których określa się efekty

kształcenia wskazano: w obszarze nauk społecznych dziedzinę nauk ekonomicznych z dyscyplinami: nauki o zarządzaniu, ekonomia i finanse, dziedzinę nauk społecznych z dyscypliną socjologia i dziedzinę nauk prawnych z dyscypliną prawo. W obszarze nauk humanistycznych wskazano dziedzinę nauk humanistycznych z dyscyplinami filozofia i językoznawstwo. Uznając walory takiego podejścia do koncepcji kształcenia ZO zwraca uwagę, iż wprowadzenie dyscypliny językoznawstwo nie znajduje uzasadnienia, gdyż nie wyznacza tożsamości kierunku *zarządzanie*. Uczelnia zareagowała na uwagi Zespołu oceniającego PKA sformułowane podczas podsumowania wizytacji i nadesłała dodatkowe materiały, tj. Uchwałę Senatu Uczelni, w której wyznacza się zbiór dyscyplin naukowych, w których określono efekty kształcenia odchodząc od dyscypliny językoznawstwa. Koncepcja kształcenia zakłada realizację profilu praktycznego na studiach I stopnia, zaś na studiach II stopnia - profilu ogólnoakademickiego. Jest to szczególne wyzwanie dla Uczelni, bowiem chcąc na studiach II stopnia o profilu ogólnoakademickim kształcić absolwentów studiów I stopnia po profilu praktycznym powinna albo postawić szczególne wymagania rekrutacyjne dla kandydatów lub koncepcja kształcenia na studiach II stopnia powinna określać te aspekty kształcenia, które będą preferować zakres oferowanej wiedzy.

Budując koncepcję kształcenia przyjęto założenie, iż „nowoczesny menadżer musi operować wiedzą i umiejętnościami także z zakresu nauk humanistycznych, wykazywać się znajomością języków obcych oraz zagadnień związanych z etycznym działaniem na rynku, powinien posiadać umiejętności tworzenia prezentacji publicznych, a także swobodnie poruszać się w rozmaitych środowiskach komunikacyjnych. Przedmioty kształtujące tego rodzaju kompetencję i wiedzę sytuują się w obszarze nauk humanistycznych”. Analiza programu kształcenia wskazuje, iż wprowadzono, np. takie przedmioty jak: komunikacja międzykulturowa, negocjacje w biznesie, filozofia, psychologia, socjologia z psychologią (cykl 2013/2014, psychologia w zarządzaniu, negocjacje, etyka w zarządzaniu (studia II stopnia) - z częściowego zakresu nauk humanistycznych, jednak przedmiotów tych nie wskazano (oprócz etyki w zarządzaniu i filozofii) jako powiązanych z efektami kształcenia określonymi dla obszaru nauk humanistycznych. Program studiów I stopnia nie wskazuje na charakterystyczne cechy profilu praktycznego. Niski wymiar praktyk zawodowych wynoszący 210 godzin oraz ograniczenie form zajęć w przedstawionej siatce godzin, do wykładów i ćwiczeń z pominięciem zajęć warsztatowych, projektowych laboratoryjnych, nie potwierdza praktycznego profilu kształcenia, który w koncepcji kształcenia Uczelnia eksponuje ujmując to w raporcie samooceny jako: wzmacnianie komponentu zajęć służących zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych, zapewniających lepsze przygotowanie absolwentów do wykonywania pracy zawodowej - studia pierwszego stopnia (profil praktyczny). Na studiach II stopnia koncepcja kształcenia jako cel podstawowy uwypukla: umożliwienie zdobywania efektów kształcenia odnoszących się do wiedzy teoretycznej, metodologicznej oraz umiejętności kognitywnych i badawczych, kształtowanie postaw w środowisku badawczym (koła naukowe, projekty badawcze, wyjazdy naukowe).

Uczelnia deklaruje w opisie koncepcji kształcenia, iż kładzie nacisk na działania mające na celu doskonalenie programu kształcenia, czemu służyć ma jako instrument wspomagający, wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia oraz opracowana Księga Jakości.

Koncepcja kształcenia zakłada elastyczność poprzez oferowanie specjalności zarówno na studiach I, jak i II stopnia oraz rozróżnienie profilu kształcenia na praktyczny na studiach I stopnia i ogólnoakademicki na studiach II stopnia. Oferta kształcenia na studiach I stopnia obejmuje 7 specjalności: *zarządzanie* finansami przedsiębiorstw, *zarządzanie* logistyką, *zarządzanie* zasobami ludzkimi, *zarządzanie* w turystyce i hotelarstwie, menedżer we współczesnej firmie, *zarządzanie* marketingowe w sprzedaży oraz *zarządzanie* i marketing w nieruchomościach. Obecnie uruchomiono dwie, cieszące się od lat największym zainteresowaniem: *zarządzanie* w logistyce oraz menedżer we współczesnej firmie.

Na studiach II stopnia, z oferowanych ośmiu specjalności (komunikacja w biznesie, psychologia w biznesie, logistyka w biznesie, *zarządzanie* przedsiębiorstwem w otoczeniu wielokulturowym - prowadzona w języku angielskim i/lub polskim, gospodarka miejska i regionalna, *zarządzanie* sportem, nowoczesne *zarządzanie* marketingowe w sprzedaży oraz *zarządzanie* w administracji) studenci wybrali trzy: psychologia w biznesie, logistyka w biznesie i komunikacja w biznesie. Tak szeroka oferta specjalności wpisuje się w oczekiwania rynku pracy oraz kandydatów.

1.2).

Opis koncepcji kształcenia przedstawiony w raporcie samooceny podkreśla zgodność koncepcji z celami strategicznymi, w tym z celem określonym jako: dostosowanie oferty edukacyjnej Uczelni do potrzeb rynku pracy. Koncepcja kształcenia na kierunku *zarządzanie* oparta jest na współpracy wszystkich interesariuszy Uczelni.

Uczelnia współpracuje z interesariuszami zewnętrznymi. Powołana została Rada Społeczno-Gospodarcza, w której skład wchodzi przedstawiciele świata biznesu, tj. lokalni przedsiębiorcy i menadżerowie firm oraz przedstawiciele samorządu terytorialnego. W 13 osobowej Radzie są: Prezes Regionalnej Izby Gospodarczej, Zastępca Burmistrza Radlina, właściciele firm lokalnych, Prezesi znaczących firm regionalnych i globalnych. Celem Rady jest między innymi wyrażanie opinii w zakresie programów kształcenia jak również określanie oczekiwań rynku pracy w zakresie kompetencji absolwentów Uczelni prowadzonych kierunków jak i programowania nowych kierunków kształcenia. Rozmowy z władzami Uczelni, jak i przedstawiona dokumentacja pozwala uznać, iż Rada funkcjonuje a prowadzone dyskusje miały wpływ na proces kształcenia i dotyczyły np. właściwego identyfikowania silnych stron Uczelni, wypracowania wyróżniających Uczelnię charakterystyk, które będą budować markę Uczelni. Dokumentacja spotkań Rady Społeczno - Gospodarczej obejmowała lata 2011-2013 i potwierdzała aktywność działania Rady. Efektem współpracy Uczelni z otoczeniem społeczno – gospodarczym regionu i wpływu na budowanie koncepcji kształcenia na kierunku *zarządzanie* jest udział w projekcie „Śląski Klaster Edukacji” zrzeszający firmy działające w branży edukacyjnej oraz podmioty z otoczenia biznesu i samorządu, działające w regionie. Istotnym celem projektu, który powinien przynieść efekty w szczególności w kształceniu na profilu praktycznym, jest określenie synergii pomiędzy potrzebami zgłaszanymi przez pracodawców, a systemem edukacji.

Interesariusze wewnętrzni skupieni są w dwóch gremiach tj. Radzie Programowej oraz Samorządzie Studenckim. W Kolegium Nauk Humanistycznych i Społecznych funkcjonuje Rada Programowa, powoływana przez dyrektora Kolegium. W skład Rady wchodzi przedstawiciele poszczególnych zespołów modułowych zajęć, przedstawiciele samorządu studenckiego oraz pełnomocnik rektora ds. zapewnienia jakości kształcenia. Radzie przewodniczy dyrektor Kolegium. Rada Programowa inicjuje koncepcję kształcenia na kierunku *zarządzanie* uwzględniając opinię Rady Społeczno-Gospodarczej, informacje Biura Karier, uwagi studentów i pełnomocnika ds. zapewnienia jakości kształcenia. Na posiedzeniach Rady przygotowywane są projekty uchwał dotyczące bieżącego doskonalenia procesu kształcenia, które następnie przewodniczący Rady przedstawia na posiedzeniach senatu.

Rozmowa z władzami Uczelni oraz przegląd dokumentacji (protokołów od roku 2011) wskazuje, iż Rada dyskutowała i opiniowała elementy procesu kształcenia oraz koncepcji kształcenia, w tym programu studiów. Studenci uczestniczą aktywnie w budowaniu koncepcji kształcenia na co wskazuje spotkanie ze studentami oraz rozmowa z pełnomocnikiem rektora ds. jakości kształcenia. Studenci będąc członkami Senatu, Rady Programowej mogą zgłaszać uwagi dotyczące koncepcji kształcenia. Spotkanie z kadrami akademicką pozwala uznać, iż jest ona, z uwagi na miejsce zamieszkania (znaczna część kadry mieszka poza granicami Polski),

w ograniczonym stopniu zaangażowana w prace nad budową koncepcji kształcenia, strategii Uczelni, kultury jakości kształcenia.

Studenci kierunku *zarządzanie* Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia swojego kierunku poprzez udział w posiedzeniach Senatu Uczelni.

W zakresie profilu, efektów i celów kształcenia, studenci uczestniczący w określaniu koncepcji kształcenia są w stanie wykazać swój udział, m.in. poprzez konsultacje władz Uczelni z samorządem studenckim zagadnień organizacyjnych związanych z procesem dydaktycznym. Jednakże w odniesieniu do perspektyw rozwoju kierunku, zarówno przedstawiciele samorządu studenckiego, jak również ogół studentów, nie wskazali tego typu aktywności i trudno było im określić czy takie perspektywy istnieją. Studenci nie byli informowani przez Uczelnię o perspektywach rozwoju swojego kierunku.

Uczelnia zrealizowała zalecenie PKA z poprzedniej wizytacji i określiła cele strategiczne rozwoju.

### **Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)**

#### **Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych**

**1.1) Opis koncepcji kształcenia kierunku *zarządzanie* wskazuje na związki z misją Uczelni jak i celami strategicznymi. Koncepcja kształcenia jest zorientowana na oczekiwania rynku pracy z uwagi na paletę specjalności kształcenia. Koncepcja kształcenia nie podkreśla praktycznego profilu kształcenia na studiach I stopnia.**

**1.2) W określaniu koncepcji kształcenia, profilu i efektów kształcenia na kierunku *zarządzanie* bierze udział kadra akademicka (choć w ograniczonym zakresie), studenci, Rada Programowa kierunku oraz Rada Społeczno-Gospodarcza grupująca przedstawicieli rynku pracy. Studenci uczestniczą w określaniu koncepcji kształcenia poprzez udział w posiedzeniach Senatu Uczelni, będącego centralnym organem kolegialnym oraz w komisji ds. zapewniania jakości kształcenia.**

### **Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie**

#### **2.1)**

Uchwałą nr 6/12/11 z dnia 1 grudnia 2011 r. Senat zdefiniował efekty kształcenia dla programów studiów prowadzonych w Wyższej Szkole Ekonomiczno-Humanistycznej od roku akademickiego 2012/2013 – zgodnie z wymaganiami Krajowych Ram Kwalifikacji.

Uchwałą nr 5/09/12 z dnia 26 września 2012 r. Senat zatwierdził efekty kształcenia, plany i programy nauczania na kierunku *zarządzanie* w roku akademickim 2012/2013 na studiach I i II stopnia. Uchwałą nr 12/09/12 z dnia 26 września 2011 r. Senat przyjął aneks do uchwały w sprawie zatwierdzenia planów i programów nauczania na ocenianym kierunku studiów obowiązujących od roku akademickiego 2011/2012. Podczas wizytacji przedstawiono Uchwałę Senatu nr 3/10/12 z dnia 12 października 2012 roku w sprawie przyjęcia załącznika do Uchwały Senatu nr 05/09/2012 z dnia 26 września 2012. W załączniku nr 1 znajduje się opis kierunkowych efektów kształcenia dla studiów I i II stopnia. Nie jest zrozumiałe dlaczego Uchwała Senatu z dnia 12 października 2012 r. wraz z załącznikiem określającym efekty kształcenia dla kierunku *zarządzanie* nie znalazła się w raporcie samooceny. Analiza dokumentów dotyczących opisu kierunkowych efektów kształcenia tj. załączników do raportu samooceny oraz Uchwały Senatu Uczelni nr 3/10/12

wskazuje na istotne różnice dotyczące liczby efektów oraz przyporządkowania ich do efektów obszarowych.

Kierunek „zarządzanie” został wyodrębniony zarówno na poziomie studiów I, jak i II stopnia z obszaru nauk społecznych oraz obszaru nauk humanistycznych. Według informacji zawartej w raporcie samooceny efekty kształcenia zostały określone dla obszaru nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinach nauki o zarządzaniu, finanse i ekonomia, w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie socjologia oraz w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo. Dla obszaru nauk humanistycznych: jako dziedzinę wskazano - dziedzinę nauk humanistycznych a dyscypliny: językoznawstwo i filozofię. Po uwagach poczynionych przez Zespół oceniający podczas podsumowania wizytacji a dotyczących przyporządkowania efektów kształcenia do obszarów i dyscyplin naukowych Senat Uczelni na posiedzeniu w dniu 27 czerwca 2014 roku podjął Uchwałę nr 3/06/14 rezygnującą z przypisania kierunkowych efektów kształcenia do dyscypliny naukowej językoznawstwo, dokonując jednocześnie stosownych zmian w systemie POL-on. Uczelnia nadesłała do Biura PKA pismem z dnia 6 lipca 2014 r. stosowne dokumenty w tej sprawie.

Ostatecznie dokonano przypisania kierunkowych efektów kształcenia kierunku *zarządzanie* dla studiów I i II stopnia do następujących obszarów, dziedzin i dyscyplin naukowych:

- obszar nauk społecznych:
  - dziedzina nauk ekonomicznych
    - dyscyplina: **nauki o zarządzaniu (wiodąca),**
    - dyscyplina: **ekonomia,**
    - dyscyplina: **finanse,**
  - dziedzina nauk prawnych
    - dyscyplina: **prawo,**
  - dziedzina nauk społecznych
    - dyscyplina: **socjologia,**
- obszar nauk humanistycznych:
  - dziedzina nauk humanistycznych
    - dyscyplina: **filozofia.**

**Uczelnia określiła** procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów. Dla studiów I stopnia udział punktów ECTS dla obszaru nauk społecznych wynosi 96,7%, a dla obszaru nauk humanistycznych 3,3%. Dla studiów II stopnia udział ten wynosi odpowiednio: 94,7% i 5,3%. Uczelnia określiła również profil kształcenia, i tak dla studiów I stopnia profil kształcenia został ustalony jako praktyczny, zaś dla studiów II stopnia jako profil ogólnoakademicki.

Jak już wspomniano, Zespół oceniający otrzymał dokumenty z różniącym się opisem kierunkowych efektów kształcenia –w załącznikach do raportu samooceny oraz załączniku do Uchwały z dnia 12. 10.2012 r. otrzymanym w drugim dniu wizytacji. I tak np. ogólna liczba efektów kierunkowych w jednym załączniku pt. „Opis kierunkowych efektów kształcenia” do raportu samooceny dla studiów I stopnia wynosi 39 (16 dla wiedzy, 15 dla umiejętności i 8 dla kompetencji, które odwołują się wyłącznie do obszaru nauk społecznych), w drugim załączniku jest ich 63 (odpowiednio 27 plus 22 i 14) zaś w załączniku do uchwały Senatu z dnia 12 października 2012 r. oraz nadesłanej w materiałach uzupełniających matrycy efektów kształcenia, liczba efektów wynosi 64 (w zakresie wiedzy – 27, umiejętności - 22 oraz kompetencji społecznych – 15). Analiza dokonanej przez Uczelnię przyporządkowania efektów kierunkowych do wybranych efektów obszarowych nasuwa szereg zasadniczych wątpliwości.

I tak np. efekty K\_W 14 został przypisany do efektu obszarowego W06 i W 07 zamiast do W04 .Takich przykładów jest znacznie więcej.

Efekty kierunkowe przypisane do nauk humanistycznych są opisane na zbyt dużym stopniu ogólności. Nie budują tożsamości kierunku „zarządzanie”. W tym zakresie słabo podkreślona jest specyfika i tożsamość kierunku „zarządzanie”, wynikająca z przyjętej koncepcji kształcenia.

Ponadto Zespół oceniający pragnie zauważyć, iż żaden z efektów nie został tak sformułowany, aby można było go przypisać do dwóch obszarów jednocześnie, co by nawiązywało do deklaracji Uczelni, iż koncepcja kształcenia oparta jest na zasadach dychotomii platońskiej, a także wskazywałoby na jej dwuobszarowość.

**Studia II stopnia.** Kierunkowe efekty kształcenia dla studiów II stopnia – profil ogólnoakademicki obejmują (w raporcie samooceny w jednym z załączników oraz w Uchwale Senatu z dnia 12.10.2012 r. łącznie 60 efektów kierunkowych (wiedzy– 26, umiejętności - 22 oraz kompetencji społecznych – 12), podczas gdy załącznik „Opis efektów kierunkowych” w raporcie samooceny zawiera ogółem 39 efektów odnoszących się tylko do obszaru nauk społecznych (16 dla wiedzy, 15 dla umiejętności i 8 dla kompetencji społecznych). Przyporządkowanie przez Uczelnię kierunkowych efektów kształcenia dla studiów II stopnia do efektów obszarowych budzi wątpliwości. Dla kierunkowych efektów kształcenia dla profilu ogólnoakademickiego na studiach II stopnia wskazano wiele niewłaściwych przyporządkowań do obszarowych efektów kształcenia, co wymaga ponownej analizy i ich modyfikacji.

Efekty kierunkowe przypisane do nauk humanistycznych nie budują nowej tożsamości kierunku „zarządzanie”. W tym zakresie słabo podkreślona jest specyfika i tożsamość kierunku „zarządzanie”, wynikająca z przyjętej przez Uczelnię koncepcji kształcenia. Żaden z efektów kierunkowych nie został na przykład przyporządkowany do obu obszarów, co podkreśliłoby między innymi zasadność przyjętej koncepcji kształcenia.

Podsumowując należy stwierdzić, iż opis efektów kształcenia dla kierunku *zarządzanie* na studiach I i II stopnia uwzględnia - zgodnie z KRK - zakres wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Natomiast uporządkowania wymaga przyporządkowanie efektów kierunkowych do efektów obszarowych.

Oceniając możliwość osiągnięcia kierunkowych efektów kształcenia poprzez realizację celów i efektów szczegółowych - przedmiotowych trzeba zauważyć, iż ocena spójności kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia była utrudniona ponieważ matryca efektów kształcenia zawarta w raporcie samooceny oraz kolejna zawarta w załączniku nr 6 nadesłanym do Biura PKA pismem Rektora Uczelni z dnia 6 lipca 2014 r. dla naboru 2012/2013 i 2013/2014 roku różnią się.

### **Studia I stopnia – profil praktyczny.**

Powyższa ocena zostanie przedstawiona na kilku przykładach. Przykładowo efekt K\_W17 - *Zna standardowe metody ekonometryczne oraz badań operacyjnych i innych wspomagające procesy podejmowania decyzji* nie znajduje pełnego wsparcia w efektach przedmiotowych. Macierz przyporządkowań nadesłana w materiałach uzupełniających wskazuje na realizację tego efektu, dla naboru w roku akademickim 2012/2013 przez 2 przedmioty kierunkowe: informatyka w zarządzaniu, finanse przedsiębiorstw oraz przez przedmiot specjalnościowy – elementy logistyki dla specjalności menedżer we współczesnej firmie oraz dla specjalności *zarządzanie logistyką*, zaś dla naboru w roku akademickim 2013/2014 przez 4 przedmioty: finanse, finanse przedsiębiorstw, informatyka w zarządzaniu, w tym jeden specjalnościowy: strategię przedsiębiorstw tylko dla specjalności menedżer we współczesnej firmie. Analiza efektów przedmiotowych zawartych w sylabusach przedmiotów pozwala stwierdzić iż:

Przedmiot - Finanse przedsiębiorstw – sylabus nie zawiera przedmiotowych efektów kształcenia powiązanych z efektem K\_W17;

Przedmiot - Informatyka w zarządzaniu – sylabus z planu 2012/2013 nie zawiera przedmiotowych efektów powiązanych z efektem K\_W17;

Przedmiot - Finanse – sylabus nie zawiera przedmiotowych efektów powiązanych z efektem K\_W17;

Strategie przedsiębiorstw – sylabus nie zawiera przedmiotowych efektów powiązanych z efektem K\_W17.

Należy również podkreślić, iż efekt K\_W17 nie znajduje wsparcia w efektach przedmiotowych takich przedmiotów jak np.: Statystyka opisowa czy Podstawy zarządzania – (sylabus zawiera efekty przedmiotowe, których nie można przypisać do efektu K\_W17), a których, w świetle programu kształcenia, należałoby oczekiwać.

Kolejny przykład: efekt K\_W18 - *Zna metody analizy strategicznej przedsiębiorstwa i jego otoczenia i rozumie konieczność ich zastosowania praktycznego*. Matryca efektów kształcenia nadesłana w materiałach uzupełniających wskazuje na powiązanie dla naboru 2012/2013 z 6 przedmiotami dla specjalności menedżer we współczesnej firmie, tj.: z dwoma przedmiotami kierunkowymi: marketing, *zarządzanie* projektami i czterema przedmiotami specjalnościowymi: organizacja i formy zespołowego działania, techniki pracy menedżera, elementy logistyki, strategie przedsiębiorstw oraz 11 przedmiotami dla specjalności *zarządzanie* logistyką (dwa kierunkowe: marketing, *zarządzanie* projektami oraz specjalnościowe: podstawy zarządzania łańcuchem dostaw, wstęp do zarządzania procesami, e-logistyka, logistyczne systemy informacyjne, wprowadzenie do transportu i spedycji, logistyka produkcji i dystrybucji, projektowanie systemów logistycznych, elementy logistyki i gospodarka magazynowa) . Matryca dla naboru 2013/2014 wskazuje na powiązanie z 4 przedmiotami, w tym tylko z jednym kierunkowym i trzema specjalnościowymi: *zarządzanie* projektami, organizacja i formy zespołowego działania, techniki pracy menedżera, strategie przedsiębiorstw dla specjalności menedżer we współczesnej firmie i z ośmioma przedmiotami, w tym tylko z jednym kierunkowym: *zarządzanie* projektami oraz specjalnościowe jak np. podstawy zarządzania łańcuchem dostaw, wstęp do zarządzania procesami, logistyczne systemy informacyjne, wprowadzenie do transportu i spedycji, logistyka produkcji i dystrybucji, projektowanie systemów logistycznych, elementy logistyki i gospodarka magazynowa dla specjalności *zarządzanie* logistyką. Analizując efekty przedmiotowe można stwierdzić, iż na przykład:

- Przedmiot - Marketing - w sylabusie nie ma odniesienia do efektu K\_W18
- Przedmiot - *Zarządzanie* projektami - sylabus nie zawiera przedmiotowych efektów powiązanych z efektem K\_W18
- Przedmiot - Organizacja i formy zespołowego działania - sylabus nie zawiera przedmiotowych efektów powiązanych z efektem K\_W18
- Przedmiot - Techniki pracy menedżera – wskazany efekt przedmiotowy jest pośrednio powiązany z efektem K\_W1
- Strategie przedsiębiorstw przedmiot specjalnościowy dla specjalności *Menedżer we współczesnej firmie* - sylabus zawiera przedmiotowe efekty powiązane z efektem K\_W18
- Przedmiot gospodarka magazynowa sylabus nie zawiera przedmiotowych efektów powiązanych z efektem K\_W18
- Przedmiot wprowadzenie do transportu i spedycji - wskazany efekt **E\_W1** Student zna podstawowe pojęcia specjalistyczne wykorzystywane w procesie zarządzania transportem i spedycją nie nawiązuje w pełni do efektu K\_W18
- Przedmiot - logistyka produkcji i dystrybucji, wskazany efekt **E\_W1** Student zna podstawowe pojęcia specjalistyczne wykorzystywane w procesie logistycznego zarządzania produkcją nie nawiązuje w pełni do efektu K\_W18.

Podobne zastrzeżenia można wysunąć do innych efektów jak np. K\_U07 - *Analizy i prognozowania poziomu oraz dynamiki wybranych wielkości i mierników osiągnięć*

*przedsiębiorstwa/institucji, które nie są w wystarczającym stopniu na poziomie efektów przedmiotowych uszczegółowione i rozwinięte.*

Trzeba zauważyć również, iż matryca efektów kształcenia nie wskazuje na powiązania efektów uzyskiwanych podczas praktyk zawodowych z poszczególnymi efektami kierunkowymi, co dla profilu praktycznego ma bardzo istotne znaczenie z uwagi na osiąganie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.

Powyższa analiza wskazuje, że kierunkowe efekty kształcenia K\_W17, K\_W18, K\_U07, dla studiów I stopnia, nie mają możliwości być osiągnięte przez studenta, z uwagi na brak spójności z efektami przedmiotowymi, co powoduje, że nie zostanie spełniony warunek określony w § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia, ponieważ *warunkiem uzyskania kwalifikacji pierwszego stopnia albo kwalifikacji drugiego stopnia dla określonego kierunku studiów, poświadczonej dyplomem, jest osiągnięcie wszystkich założonych w programie kształcenia efektów kształcenia.*

### **Studia II stopnia – profil ogólnoakademicki.**

Ocena spójności kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia została wykonana na podstawie nadesłanych do Biura PKA materiałów uzupełniających tj. matrycy powiązań dla naboru 2012/2013 oraz 2013/2014 i sylabusów z raportu samooceny.

Powyższa ocena zostanie przedstawiona na kilku przykładach.

Kierunkowy efekt K\_U07 - *Modelowania i przewidywania przebiegu wybranych procesów w przedsiębiorstwie (institucji) przy użyciu zaawansowanych metod ekonometrycznych i narzędzi informatycznych oraz udziale specjalistów.* Macierz przyporządkowań wskazuje, że do tego efektu przyporządkowano:

dla cyklu kształcenia od 2012/2013 jeden przedmiot kierunkowy Rachunkowość zarządcza oraz jeden przedmiot specjalnościowy *zarządzanie* wizerunkiem firmy dla specjalności komunikacja w biznesie i cztery przedmioty specjalnościowe dla specjalności logistyka w biznesie, tj. infrastruktura systemów informatycznych, systemy informatyczne w logistyce, *zarządzanie* transportem i spedycją, prawo celne i transportowe.

dla cyklu kształcenia od 2013/2014 trzy przedmioty kierunkowe: *zarządzanie* procesami, prawo handlowe, *zarządzanie* strategiczne oraz po trzy przedmioty specjalnościowe - dla specjalności: komunikacja w biznesie (systemy komunikacji marketingowej, wykład monograficzny, *zarządzanie* wizerunkiem firmy), logistyka w biznesie, *zarządzanie* transportem i spedycją, prawo celne i transportowe, *zarządzanie* produkcją i żadnego przedmiotu specjalnościowego dla specjalności psychologia w biznesie – mimo że liczba przedmiotów została określona jako ogółem 6.

I tak:

- Przedmiot Rachunkowość zarządcza - brak efektów przedmiotowych przypisanych do efektu K\_U07
- Przedmiot Zarządzanie procesami - brak efektów przedmiotowych przypisanych do efektu K\_U07
- Przedmiot prawo handlowe - brak efektów przedmiotowych przypisanych do efektu K\_U07

Przedmioty specjalnościowe

- Przedmiot - Systemy informatyczne w logistyce – sylabus zawiera 1 przedmiotowy efekt powiązany z efektem K\_U07, ale jest to efekt realizowany w ramach tylko jednej specjalności
- Przedmiot - Systemy komunikacji marketingowej – sylabus zawiera efekty przedmiotowe, **w tym E\_U3**. Student potrafi opisać relację: skuteczny system komunikacji marketingowej - znajomość oczekiwań/preferencji/gustów klientów, których nie można przypisać do efektu K\_U07

- Przedmiot *zarządzanie* wizerunkiem firmy ma efekty przedmiotowe wskazane jako powiązane z efektem K\_U07 - E\_U3 Student umie uzasadnić wybór koncepcji zarządzania wizerunkiem firmy i stosować ją w praktyce. E\_U4 Student potrafi uzasadnić wybór elementów składowych wizerunku firmy, kształtować i prowadzić działania dotyczące zarządzania wizerunkiem, oceniać ich skuteczność ekonomiczną. Efekty te nie są wystarczająco powiązane z efektem K\_U07.
- Przedmiot - infrastruktura systemów informatycznych, brak efektów przedmiotowych przypisanych do efektu K\_U07
- Przedmiot - *zarządzanie* transportem i spedycją, brak efektów przedmiotowych przypisanych do efektu K\_U07
- Przedmiot - prawo celne i transportowe. efekt przedmiotowy - Analizy i prognozowania poziomu oraz dynamiki wybranych wielkości i mierników osiągnięć przedsiębiorstwa/instytucji przypisany do efektu kierunkowego K\_U07

Również efekt K\_U09 - *Dokonywania oceny proponowanych rozwiązań i uczestniczenia w procesach podejmowania decyzji, głównie poziomu operacyjnego i taktycznego* oraz efekty od K\_W19 do K\_W24 oraz od K\_U10 do K\_U16 nie znajdują wystarczającego rozwinięcia i wsparcia w odpowiednich efektach przedmiotowych wskazanych w macierzy powiązań lub sylabusach.

Natomiast kierunkowy efekt K\_W13 nie znajduje wystarczającego wsparcia w efektach przedmiotowych, w tym nie jest realizowany przez efekty przedmiotu *Statystyka matematyczna w zarządzaniu*, czego w świetle całego programu kształcenia należałoby oczekiwać.

Powyższa analiza wskazuje, że kierunkowe efekty kształcenia jak np. K\_W13, K\_U07, K\_U09, efekty od K\_W19 do K\_W24 oraz od K\_U10 do K\_U16 nie mają możliwości być w pełni osiągnięte przez studenta poprzez realizację efektów przedmiotowych, co powoduje, że nie zostanie spełniony warunek określony w §8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia, ponieważ *warunkiem uzyskania kwalifikacji pierwszego stopnia albo kwalifikacji drugiego stopnia dla określonego kierunku studiów, poświadczonej dyplomem, jest osiągnięcie wszystkich założonych w programie kształcenia efektów kształcenia.*

Zdaniem studentów obecnych na spotkaniu z ZO założone dla kierunku efekty kształcenia są spójne z efektami założonymi dla poszczególnych przedmiotów. Nie wskazali na przykłady przedmiotów niedostosowanych do programu kształcenia kierunku *zarządzanie*, które byłyby odległe od tej dziedziny nauki. Według studentów założone efekty kształcenia odzwierciedlają oczekiwania lokalnego rynku pracy i z uzyskanymi kwalifikacjami studenci będą w stanie uzyskać pracę na stanowisku związanym z kierunkiem *zarządzanie*.

Studenci obecni podczas spotkania z ZO ocenili założone efekty kształcenia dla poszczególnych przedmiotów oraz specjalności i całego kierunku pozytywnie, wyrażając opinię, że założone efekty uda im się uzyskać w toku studiów i będą one cenne dla ich obecnych lub potencjalnych pracodawców. Ich zdaniem w toku studiów pierwszego i drugiego stopnia są oni w stanie osiągnąć założone kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia, jednakże przy dużym nakładzie pracy własnej.

Trzeba jednak pamiętać, że studenci jednocześnie nie znali pojęcia efekty kształcenia.

Oceniając z kolei powiązanie efektów kształcenia ze wskazanymi obszarami oraz dyscyplinami nauki Zespół Oceniający podkreśla iż:

### **Studia I stopnia – profil praktyczny.**

Analiza kierunkowych efektów kształcenia określonych dla studiów I stopnia wskazuje wyraźnie na powiązanie z dziedziną nauk ekonomicznych z dwiema dyscyplinami: **nauki o zarządzaniu i ekonomia.**

Natomiast powiązanie z dyscypliną **finanse**, widoczne jest w przypadku efektu K\_U11 - *Przeprowadzania audytu wybranych obszarów przedsiębiorstwa lub innej organizacji* oraz K\_U13 - *Posługiwania się przepisami prawa oraz systemami znormalizowanymi przedsiębiorstwa (rachunkowości, bhp itp.) w celu uzasadniania konkretnych działań*, w których występują odniesienia do dyscypliny finansów poprzez sformułowania: audyt (np. audyt finansowy, strategiczny, operacyjny, personalny, marketingowy, logistyczny, itp.) oraz rachunkowość jako przykład systemów znormalizowanych przedsiębiorstwa.

Nawiązanie kierunkowych efektów kształcenia do dyscypliny **prawo**, widoczne jest w efekcie wiedzy K\_W19 - *Zna i interpretuje podstawowe przepisy prawa regulujące funkcjonowanie podmiotów gospodarczych*.

Słabe jest uzasadnienie dla przypisania kierunkowych efektów kształcenia do dyscypliny **socjologia**, ponieważ brak jest kierunkowego efektu kształcenia odnoszącego się wprost do tej dyscypliny. Można odnaleźć tylko pewne aspekty związane z kierowaniem zespołów i oddziaływaniem na zespoły. Podobnie skromne jest uzasadnienie dla przypisania kierunkowych efektów kształcenia do drugiego obszaru kształcenia, to jest do obszaru nauk humanistycznych, dyscyplina **filozofia**. Kierunkowe efekty kształcenia przypisane do obszaru nauk humanistycznych- dyscyplina **filozofia** nawiązują do teorii mnogości, logiki czy klasyfikacji błędów (K\_HW02 - *Student zna pojęcia wszystkich podstawowych rachunków logicznych – klasycznego rachunku nazw, KRZ, KRP, zna podstawy teorii mnogości i klasyfikację najczęstszych błędów logicznych*), a także do wiedzy z zakresu systemów etycznych czy systemów filozoficznego myślenia (K\_HW03 - *Student rozpoznaje podstawowe systemy etyczne i zna schematy filozoficznego myślenia – krytycyzm, relatywizm językowy, mentalizm*). Nie budują tożsamości kierunku (gdyż nie akcentują na przykład humanizacji procesów zarządzania), szczególnie dla profilu praktycznego. Ponadto nie wskazano żadnych powiązań efektów przedmiotowych takich przedmiotów jak np. psychologia, zarządzanie zasobami ludzkimi, antropologia komunikacji, socjologia z psychologią z obszarem nauk humanistycznych co by uzasadniało deklarowaną koncepcję kształcenia.

## **Studia II stopnia – profil ogólnoakademicki.**

Analiza kierunkowych efektów kształcenia dla studiów II stopnia wskazuje wyraźnie na powiązanie z dziedziną nauk ekonomicznych z dwiema dyscyplinami: **nauki o zarządzaniu i ekonomia**.

Nawiązanie do dyscypliny **finanse**, zauważalne jest w przypadku jednego efektu K\_U12 - *Przeprowadzania kompleksowego audytu wybranych obszarów przedsiębiorstwa lub całej organizacji*, w którym występują odniesienia do dyscypliny finanse poprzez sformułowania: audyt (np. audyt finansowy, strategiczny, operacyjny, personalny, marketingowy, logistyczny, itp.).

Podobnie, powiązanie z dyscypliną **prawo** występuje w przypadku jednego kierunkowego efektu wiedzy K\_U14 - *Posługiwania się przepisami prawa krajowego oraz europejskiego w zakresie działalności gospodarczej w celu uzasadniania konkretnych działań i decyzji*.

Słabe jest uzasadnienie dla przypisania kierunkowych efektów kształcenia do drugiego obszaru kształcenia, to jest do obszaru nauk humanistycznych, dyscyplina **filozofia**. Kierunkowe efekty kształcenia przypisane do tego obszaru są sformułowane następująco: (K\_WH02 - *Student zna różnice pomiędzy normą prawną a normą etyczną, zna przełożenie wielkich systemów etycznych na regulacje kodeksowe w organizacjach.*), a także (K\_UH02 - *Student umie rozpoznać źródła konfliktów wartości, potrafi im zapobiegać oraz stosować normy i dobre praktyki etyczne w organizacji*). Do realizacji tych efektów matryca przyporządkowań wskazuje tylko efekty przedmiotowe jednego przedmiotu: Etyka w zarządzaniu.

Podsumowując można stwierdzić, że efekty sformułowane dla przedmiotów są w części powiązane z efektami kierunkowymi, ale dla bardzo wielu przedmiotów wymagają weryfikacji i dostosowania do efektów kierunkowych uwzględniając uwagi podniesione wyżej.

Opisy założonych efektów kształcenia dla kierunku „zarządzanie” stanowią załączniki do Uchwał Senatu: Uchwała nr 5/09/12 z dnia 26 września 2012 r. w sprawie zatwierdzenia efektów kształcenia i programów nauczania na kierunku *zarządzanie* w roku akademickim 2012/2013 na studiach I i II stopnia oraz Uchwała nr 56/06/13 z dnia 30 września 2013 r. w sprawie zatwierdzenia programów kształcenia na kierunku *zarządzanie* na studiach pierwszego stopnia (profil praktyczny) oraz drugiego stopnia (profil ogólnoakademicki) w roku akademickim 2013/2014.

Dokumenty te są dostępne na Uczelni. Opis założonych efektów kształcenia w formie oddzielnego dokumentu nie jest opublikowany na stronie internetowej.

Opis założonych przedmiotowych efektów kształcenia wraz z powiązaniem z efektami kierunkowymi został zamieszczony w sylabusach dostępnych na stronie internetowej Uczelni. Studenci są poinformowani o tym, że sylabusy każdego z przedmiotów znajdują się na stronie internetowej.

## 2.2).

Efekty kierunkowe ocenianego kierunku zostały sformułowane w sposób zrozumiały, ale nie wszystkie efekty są sprawdzalne, z uwagi na brak ich spójności między efektami kierunkowymi a przedmiotowymi. Większość efektów kierunkowych w zakresie wiedzy i umiejętności w swojej treści nawiązuje do zagadnień związanych z dyscyplinami nauk ekonomicznych (nauki o zarządzaniu i ekonomia) co czyni je zrozumiałymi. Są jednak przypadki, w których efekty przedmiotowe nie uszczegóławiają efektów kierunkowych i nie odnoszą się do nich, co sprawia, że sprawdzalność ich jest ograniczona. W przypadku poszczególnych przedmiotów sformułowane są zarówno cele przedmiotu, jak i efekty kształcenia.

Efekty kształcenia zamieszczone w sylabusach poszczególnych przedmiotów zdaniem studentów zostały sformułowane w sposób czytelny i przejrzysty, jednakże nie byli w stanie udzielić odpowiedzi na pytanie, czy opis założonych efektów kształcenia przekłada się na sposób prowadzenia zajęć i prezentowaną podczas nich materię. Jak wskazali, zostali oni poinformowani w trakcie pierwszych zajęć organizacyjnych, gdzie należy szukać sylabusów, jednakże nigdy z nich nie korzystali. Studenci obecni na spotkaniu z ZO wskazali, że nie znali pojęcia efektów kształcenia przed wizytacją ZO.

## 2.3)

System weryfikacji efektów kształcenia składa się z wielu elementów. Obejmuje on m.in.: zaliczenia cząstkowe i końcowe na poziomie poszczególnych przedmiotów, weryfikację efektów w procesie dyplomowania, a także praktyk zawodowych. W programie kształcenia wizytowanego kierunku *zarządzanie* określone są ramowe zasady oceny studentów, które dotyczą zarówno standardów oceny, jak również wymagań, które student musi osiągnąć, aby zdać egzamin, otrzymać zaliczenie czy zaliczyć pracę kontrolną. Formalna analiza przyjętych zasad pozwala stwierdzić, że system weryfikacji efektów kształcenia obejmuje sprawdzenie wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych, obejmuje również różne formy prowadzenia zajęć oraz poszczególne etapy kształcenia. Brak jest natomiast zasad weryfikacji efektów kształcenia uzyskiwanych drogą kształcenia na odległość.

Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. dyplomy, karty okresowych osiągnięć studenta prowadzona jest prawidłowo.

Natomiast w protokołach z egzaminu dyplomowego brak jest tematu pracy dyplomowej oraz jej ocenę – co jest niezgodne z przepisami § 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów.

Ponadto w suplementach do dyplomu wskazane jest:.

- W pkt. II - Informacje o dyplomie ust. 4 i 5 – Nazwa i status Uczelni – zastąpienie zapisu „niepubliczna uczelnia wyższa” na „niepubliczna uczelnia zawodowa”.
- W pkt. III – Informacje o poziomie wykształcenia – ust. 3 – Warunki przyjęcia na studia – w przypadku studiów drugiego stopnia – zamieszczenie informacji, iż warunkiem przyjęcia na studia drugiego stopnia jest przedstawienie dyplomu ukończenia studiów pierwszego stopnia, natomiast w przypadku studiów pierwszego stopnia – posiadanie świadectwa dojrzałości.
- W pkt. IV – Informacje o treści studiów i osiągniętych wynikach - uzupełnienie wpisów - przy semestrach - o rok akademicki, w którym realizowane było kształcenie, oraz temat pracy dyplomowej i jej oceny.
- Uczelnia w materiałach przesłanych do Biura PKA z dnia 6 lipca 2014 informuje iż uwzględniła część uwag dotyczących suplementów.

**Przechowywanie dokumentacji dotyczącej efektów kształcenia.** W Wyższej Szkole Ekonomiczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej obowiązują Zarządzenia Kanclerza i Rektora nr 1/2001 z dnia 1 lutego 2001 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji Archiwalnej do wszystkich komórek organizacyjnych Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Humanistycznej oraz Prywatnego Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych „The Top” w Bielsku-Białej, w której określono zasady przechowywania i postępowania z aktami w toku bieżącej pracy w komórkach organizacyjnych oraz tryb przekazywania do Archiwum Uczelni.

W Uczelni obowiązuje Instrukcja Kancelaryjna z roku 2013, której celem jest ustalenie zasad postępowania, mających zapewnić sprawne i szybkie wykonywane czynności kancelaryjnych. *Brak jest jednak dokumentu zatwierdzającego wprowadzenie w życie przepisów tej instrukcji.*

Zasady przechowywania pisemnych prac egzaminacyjnych i zaliczeniowych potwierdzających uzyskanie przez studentów założonych efektów kształcenia określono w procedurach dotyczących funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia jako „Procedura oceny, monitorowania oraz archiwizowania efektów kształcenia w WSE-H w Biesku Białej” zatwierdzone przez Kanclerza w dniu 15 października 2013 r. Zgodnie z przepisami tej procedury – dokumentacja dotycząca efektów kształcenia – osiągnięć studenta przechowywana jest przez okres 5 lat przez nauczycieli akademickich odpowiedzialnych za przedmiot/moduł i przekazywana do Sekretariatu właściwego dla kierunku.

Podstawowym elementem systemu weryfikacji kierunkowych efektów kształcenia jest sposób weryfikacji na poziomie poszczególnych przedmiotów. W opisach przedmiotów na kierunku „zarządzanie” zawarte są części *Narzędzia dydaktyczne* oraz *Sposoby oceny* (F-formułująca, P-podsumowująca). W częściach tych opisane są sposoby weryfikacji przedmiotowych efektów kształcenia, m.in. poprzez prezentację pracy zaliczeniowej, kolokwium zaliczeniowe z treści przekazywanych w czasie ćwiczeń, pracę zaliczeniową realizowaną zespołowo w powiązaniu z ćwiczeniami. Ponadto w sylabusach określono precyzyjnie wymagania dla każdego efektu przedmiotowego w ujęciu: wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne i dla każdej oceny od bardzo dobrej do niedostatecznej.

W ramach kierunku *zarządzanie* stosowany jest system oceny efektów kształcenia oparty na weryfikacji końcowej nabytych przez studentów: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Studenci wskazali, że weryfikacja cząstkowa, ze względu na niestacjonarny tryb studiów nie odbywa się w ogóle lub rzadko (np. w ramach zajęć lektoratowych).

Weryfikacja końcowa opiera się na pisemnej formie zaliczenia (m.in. testy oraz formy opisowe), a także na ocenie obecności studentów na zajęciach. Studenci wskazali, że w znacznej części przedmiotów jednym z kryteriów zaliczenia jest obecność.

W celu oceny możliwości weryfikacji efektów kształcenia z poszczególnych przedmiotów Zespół Oceniający przeanalizował wybrane prace zaliczeniowe i egzaminacyjne. Prace są na ogół opisywane przez sprawdzającego, zaznaczana jest liczba punktów oraz ocena, ale zdarzają się prace bez jakichkolwiek adnotacji czy punktacji.

W sesji egzaminacyjnej na pierwszym stopniu oceny bardzo dobre stanowią 47%, plus dobre 10%, dobre 21%, plus dostateczne i dostateczne po 7%, natomiast niedostateczne 8%, czyli ocen dobrych i wyższych jest 78%. Analogicznie na drugim stopniu – w sesji egzaminacyjnej na oceny bardzo dobre stanowią 46%, plus dobre 12%, dobre 23%, plus dostateczne 7% i dostateczne po 8%, natomiast niedostateczne 3%, czyli ocen dobrych i wyższych jest 82%. Dominacja udziału ocen bardzo dobrych może oznaczać, między innymi, słabe wymagania egzaminacyjne, co potwierdził przegląd udostępnionych prac z kilku przedmiotów (patrz Załącznik 4).

Weryfikacja końcowych efektów kształcenia odbywa się w procesie dyplomowania. W ocenianym okresie brak jest prac dyplomowych na pierwszym stopniu studiów. Pierwszy stopień studiów formalnie zamykał egzamin końcowy zgodnie z Uchwałą 03/08/08 Senatu z 22 września 2008 r. akceptującą i określającą Regulamin przeprowadzania egzaminu dyplomowego na kierunku *zarządzanie*. W roku akademickim (2013/14) przywrócono obowiązek opracowania prac dyplomowych na studiach I stopnia, zaś na studiach II stopnia obowiązek opracowania pracy magisterskiej. Na studiach II stopnia efekty końcowe są weryfikowane egzaminem dyplomowym i pracą magisterską. Punkt piąty Regulaminu stanowi, że: „Podstawa obliczenia końcowego wyniku studiów jest  $\frac{1}{4}$  wyniku egzaminu końcowego i  $\frac{3}{4}$  średniej wszystkich ocen z wszystkich egzaminów przewidzianych planem studiów”. Przy egzaminie wykorzystano przygotowane pytania w liczbie 30 z zakresu treści podstawowych, 30 z treści kierunkowych, 30 z treści specjalizacyjnych (dla każdej specjalizacji). Na egzaminie dyplomowym student odpowiada na cztery pytania: jedno z treści podstawowych, jedno z kierunkowych i dwa z treści specjalizacyjnych.

Struktura ocen końcowych na dyplomie jest konsekwencją struktury ocen wystawianych w sesji oraz zapisów w Regulaminie. Pierwszy stopień studiów zakończony egzaminem, oceny na dyplomie mają następujący rozkład: dominują oceny bardzo dobre (37%), plus dobre, dobre (55,0%) – oceny dostateczne plus stanowią (5%), a dostateczne (3%). Taka struktura ocen powodowana jest również specyfiką egzaminu dyplomowego (egzamin końcowy, zagadnienia są podawane wcześniej do wiadomości studentów). Drugi stopień studiów zakończony jest obroną pracy dyplomowej. Rozkład ocen na dyplomie był następujący: w kolejności oceny bardzo dobre stanowią 69%, oceny dobre plus 17%, dobre - 8% oraz oceny dostateczne plus stanowią 2%. Ten obszar oceny stopnia osiągania efektów kształcenia powinien być systematycznie monitorowany.

Na podstawie przedstawionych przez władze Uczelni sylabusów, a także w oparciu o opinie studentów należy stwierdzić, że założony system weryfikacji obejmuje w głównej mierze wiedzę studentów, natomiast w mniejszym stopniu koncentruje się na sprawdzaniu umiejętności i kompetencji społecznych. W sylabusie każdego przedmiotu określone zostały szczegółowe wymagania dla poszczególnych ocen: od bardzo dobrej do niedostatecznej, co czyni tę zasadę przejrzystą.

Ogólne postanowienia dotyczące standaryzacji wymagań znajdują się w Regulaminie studiów, w Rozdziale I. *Postanowienia ogólne* oraz Rozdziale IV. *Warunki i tryb odbywania zajęć dydaktycznych, w tym uzyskiwania zaliczeń i składania egzaminów oraz sposobów odbywania i zaliczania studenckich praktyk zawodowych*.

Dobrym rozwiązaniem jest zapisanie skali ocen w Regulaminie (Rozdział V *Stosowane skale ocen*). Szczegółowe zasady w zakresie standaryzacji wymagań znajdują się w opisach poszczególnych przedmiotów, w części „Forma i warunki zaliczenia przedmiotu”. Zasady zapisane w tej części sylabusu odnoszą się przede wszystkim do formy zaliczenia (wyspecyfikowane jest czy jest to np. prezentacja pracy zaliczeniowej, ustne zaliczenie konwersatoriów, egzamin pisemny, itp.). Natomiast nieokreślone są warunki zaliczenia przedmiotu, szczególnie, gdy przedmiot składa się z kilku form zaliczenia (np. jakie elementy aktywności studenta brane są pod uwagę w ocenie końcowej, np. ocena z kolokwium, za aktywność za obecności na zajęciach, itp.). Student na podstawie tej części sylabusu nie ma pełnej wiedzy, jak są oceniane poszczególne rodzaje jego aktywności z danego przedmiotu.

Dominującą formą weryfikacji wiedzy są testy oraz różnego rodzaju formy opisowe. W zakresie weryfikacji umiejętności i kompetencji społecznych studenci wskazali, że występują formy dyskusji, czy prezentacji multimedialnych opracowywanych przez grupę studentów, jednakże występują one rzadko.

Także studenci podczas spotkania z ZO wskazali, że chętnie częściej uczestniczyliby w zadaniach typu projektowego.

Przyjęty w ramach kierunku *zarządzanie* system oceny efektów kształcenia umożliwia ocenę przedmiotowych efektów kształcenia przede wszystkim w ramach sesji egzaminacyjnej. Jak wskazali studenci formy weryfikacji cząstkowej są rzadkością. Przyjęte przez prowadzących wymagania w ramach poszczególnych przedmiotów są zdaniem studentów odpowiednie. Nie wskazali oni na przykłady przedmiotów, których zaliczenie byłoby bardzo trudne i wymagające wytężonej pracy własnej studenta.

Natomiast ocena i pomiar kierunkowych efektów kształcenia jest utrudniony z uwagi na występujący, w kilku przypadkach, brak spójności między efektami przedmiotowymi a kierunkowymi, o czym wspomniano w ocenie kryterium 2.

Raport Samooceny nie zawiera informacji o tym, że prowadzone jest kształcenie w trybie kształcenia na odległość. Podobnie siatki przedmiotowe nie przewidują tego typu formy zajęć, a także sylabusy nie uwzględniają tej formy zajęć. Zatem brak jest w sylabusach informacji o sposobach weryfikacji efektów kształcenia uzyskanych w drodze kształcenia na odległość.

Jednakże informacje dotyczące prowadzenia takiego kształcenia znajdują się w protokołach hospitacyjnych, gdzie jest oceniana aktywność nauczyciela akademickiego w zakresie prowadzenia zajęć na odległość. Nie ma tam jednak informacji o stosowanych sposobach weryfikacji efektów kształcenia uzyskiwanych w trakcie zajęć kształcenia na odległość.

Odsiew studentów na kierunku *zarządzanie* w ostatnim roku stanowił 6% ogółu studentów tego rocznika. Za lata 2011/2012, 2012/2013 średni odsiew dla wszystkich lat jest na porównywalnym umiarkowanym poziomie. Nie podano informacji o zróżnicowaniu odsiewu względem kolejnych lat studiowania. Jako przyczyny skreśleń zaobserwowano rezygnacje studentów, nieuzyskanie zaliczenia semestru, niewnoszenie opłat w przypadku studiów licencjackich. Natomiast na drugim stopniu studiów niezłożenie w terminie pracy dyplomowej. Taką strukturę odsiewu należy uznać za naturalną, niewskazującą na niepożądane zjawiska w tym zakresie.

Najwyższa skala odsiewu (ok. 15%) występuje w ramach pierwszego roku studiów pierwszego stopnia, najniższa – w ramach ostatniego roku studiów (ok. 10%).

Zdaniem studentów skala odsiewu nie jest wysoka i zwykle dotyczy studentów, którzy mimo zapisania się na studia – w ogóle ich nie podjęli.

Formy weryfikacji zostały na ogół zawarte w ogólnodostępnych sylabusach poszczególnych przedmiotów. Studenci są o nich także informowani w ramach zajęć organizacyjnych.

W Uczelni dostępny jest pakiet informacyjny dotyczący kierunku „zarządzanie”, w którym znajdują się opisy przedmiotów zawierające sposoby oceny efektów kształcenia. Platforma internetowa Moodle zawiera katalog wybranych przedmiotów (w części kursów załączone są wybrane sylabusy).

Regulamin studiów pierwszego i drugiego stopnia zawiera ogólne zapisy dotyczące zasad przyjętego systemu. Regulamin ten nie jest jednak dostępny na stronie internetowej Uczelni. W tym zakresie zatem rekomenduje się zamieszczenie Regulaminu studiów na stronie internetowej Uczelni, w celu umożliwienia studentom sprawnej orientacji o ich prawach i obowiązkach.

#### 2.4)

Monitorowanie karier zawodowych absolwentów jest zadaniem Biura Karier Wyższej Szkoły Ekonomiczno – Humanistycznej w Bielsku–Białej, które zostało utworzone na podstawie Uchwały 05/08/08 Senatu WSEH. Biuro posiada dokument wewnętrzny Regulamin Działalności Biura Karier Wyższej Szkoły Ekonomiczno – Humanistycznej w Bielsku –Białej z dnia 20.11.2008. Regulamin nie uwzględnia aktualnego stanu oczekiwań monitorowania rynku pracy. Nie przedstawiono ciągłości badań, karier zawodowych absolwentów, materiały przedstawione do oceny obejmują okres od 2012 roku.

Badanie ankietowe przeprowadzane zostało w powiązaniu z formalnym zakończeniem studiów. Nie przeprowadzono ewaluacji wyników ankiet. Badania dotyczące karier zawodowych absolwentów są zaplanowane po trzech i pięciu latach od ich ukończenia.

Biuro Karier przeprowadza badanie losów zawodowych swoich absolwentów poprzez trzy formy kwestionariuszy ankietowych. Pierwszy z kwestionariuszy, w formie papierowej, jest kierowany do studentów bezpośrednio po egzaminie dyplomowym. Kolejne wysyłane są absolwentom po trzech i pięciu latach od ukończenia studiów, co spełnia przesłanki art. 13a ustawy. Ankiety wysyłane absolwentom w w/w odstępach czasowych, są zróżnicowane w niewielkim stopniu.

Jednakże, ze względu na bardzo niski lub zerowy stopień informacji zwrotnej, która mogłaby zostać uznana za rzetelną i wiarygodną, do tej pory nie wykorzystywano wyników monitorowania losów absolwentów do doskonalenia jakości procesu kształcenia.

W czasie wizytacji nie były stosowane inne metody kontaktu z absolwentami, chociaż wobec niechęci absolwentów do uczestnictwa w procesie ewaluacji, będą podejmowane, (wg informacji Uczelni) próby uzyskania i zastosowania informacji zwrotnej od absolwentów w inny sposób. W tym zakresie rekomendowane jest zatem podjęcie działań mających na celu podniesienie poziomu zwrotności kwestionariuszy ankietowych od absolwentów oraz odpowiednie ich przeformułowanie tak, by uwzględniały one upływ czasu od zakończenia studiów.

#### **Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych**

W czasie wizytacji na kierunku „zarządzanie” Zespół Oceniający przeanalizował wybrane prace śródsesemestralne, zaliczeniowe i egzaminacyjne, pod kątem oceny możliwości weryfikacji założonych efektów przedmiotowych, ich opis zawiera Załącznik nr 4. W ocenianym okresie brak jest prac dyplomowych na pierwszym stopniu studiów. Tematyka wylosowanych prac magisterskich mieści się w zakresie kierunku *zarządzanie*. Występują przypadki zawyżania ocen. Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. protokoły egzaminacyjne, karty okresowych osiągnięć studenta prowadzona jest zasadniczo prawidłowo. Losowo wybrane prace egzaminacyjne wskazują, iż nie w pełni w sposób

formalny przekazywane są studentowi zasady oceny pracy pisemnej. Przykładowo egzamin z przedmiotu „statystyka matematyczna” - brak podanej punktacji za każde rozwiązywane przez studenta zadanie.

### **Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego (ocena: częściowo.)**

#### **Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych**

2.1) Kierunek *zarządzanie* został wyodrębniony z obszaru nauk społecznych oraz obszaru nauk humanistycznych. Efekty kierunkowe zostały przypisane do dziedziny nauk ekonomicznych, w dyscyplinach nauki o zarządzaniu, ekonomia, finanse, do dziedziny nauk prawnych w dyscyplinie prawo, do dziedziny nauk społecznych w dyscyplinie socjologia, oraz dziedziny nauk humanistycznych, dyscyplina: filozofia. Analiza kierunkowych efektów kształcenia wskazuje wyraźnie na powiązanie z dziedziną nauk ekonomicznych z dwiema dyscyplinami: nauki o zarządzaniu i ekonomia. Przypisanie kierunkowych efektów kształcenia do efektów obszarowych w większości przypadków nie jest właściwe i wymaga odpowiednich zmian. Kierunkowe efekty kształcenia jak np.:K\_W17, K\_W18, K\_U07), dla studiów I stopnia, oraz K\_W13 oraz K\_U07, dla studiów II stopnia, nie mają możliwości być osiągnięte przez studenta z uwagi na brak spójności między szczegółowymi - przedmiotowymi a kierunkowymi efektami kształcenia, pomimo że każdy z efektów kierunkowych jest przypisany do kilku przedmiotów.

2.2) Efekty kierunkowe, ocenianego kierunku zostały na ogół sformułowane w sposób zrozumiały, ale sprawdzalność niektórych efektów jest utrudniona z uwagi na brak właściwego powiązania z efektami przedmiotowymi.

2.3) Podstawowym elementem systemu weryfikacji kierunkowych efektów kształcenia jest sposób weryfikacji na poziomie poszczególnych przedmiotów. W sylabusach określono wymagania dla poszczególnych ocen od bardzo dobrej do niedostatecznej. Weryfikacja efektów końcowych następuje w procesie dyplomowania. Brak jest natomiast informacji o sposobach weryfikacji efektów kształcenia uzyskanych na zajęciach prowadzonych na odległość, które stanowią znaczący udział w procesie kształcenia.

2.4) Monitorowanie karier zawodowych absolwentów jest zadaniem Biura Karier. W Uczelni brak jest przepisów dotyczących monitorowania losów zawodowych absolwentów. Badanie ankietowe przeprowadzane zostało w powiązaniu z formalnym zakończeniem studiów. Nie przeprowadzono ewaluacji wyników ankiet ze względu na niski poziom zwrotności i rzetelnej informacji zwrotnej. Badania dotyczące karier są zaplanowane po trzech i pięciu latach. Do tej pory nie wykorzystywano wyników monitorowania losów absolwentów do doskonalenia jakości procesu kształcenia.

### **Kryterium 3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia**

#### **3.1)**

Na mocy Uchwały nr 56/06/13 z dnia 30 września 2013 r. Senat zatwierdził programy kształcenia ocenianego kierunku na studiach pierwszego stopnia (profil praktyczny) oraz drugiego stopnia (profil ogólnoakademicki) w roku akademickim 2013/2014.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Senatu, w czasie których były zatwierdzone wymienione wyżej dokumenty.

Na kierunku *zarządzanie* proces kształcenia odbywa się na poziomie studiów pierwszego stopnia – profil praktyczny oraz drugiego stopnia – profil ogólnoakademicki.

Kształcenie na poziomie studiów pierwszego stopnia trwa 6 semestrów. Uruchomiono tylko kształcenie w trybie niestacjonarnym na dwóch specjalnościach: *Zarządzanie logistyką* oraz *Menedżer we współczesnej firmie*.

Dla naboru w roku akademickim 2013/2014 obowiązuje kształcenie na specjalności *Zarządzanie logistyką* obejmujące łącznie 1080 godzin (dodatkowo 210 godzin praktyk), analogicznie jest na specjalności *Menedżer we współczesnej firmie*, do których przypisano łącznie 183 punkty ECTS.

Dla naboru w roku akademicki 2012/2013 obowiązuje kształcenie na specjalności *Zarządzanie logistyką* obejmujące łącznie 1200 godzin (dodatkowo 160 godzin praktyk), analogicznie jest na specjalności *Menedżer we współczesnej firmie*, do których przypisano łącznie 190 punktów ECTS.

Dla naboru w roku akademickim 2011/2012 obowiązywało kształcenie na specjalności *Zarządzanie logistyką* obejmujące łącznie 1259 godzin (dodatkowo 160 godzin praktyk), analogicznie jest na specjalności *Menedżer we współczesnej firmie*, do których przypisano łącznie 189 punktów ECTS.

Kształcenie na poziomie studiów drugiego stopnia trwa 4 semestry. Uruchomiono tylko kształcenie w trybie niestacjonarnym na trzech specjalnościach: *Logistyka w biznesie*, *Psychologia w biznesie* oraz *Komunikacja w biznesie*.

Dla naboru w roku akademicki 2013/2014 obowiązuje kształcenie w jednakowej liczbie godzin na każdej specjalności obejmujące łącznie 580 godzin, do których przypisano 120 punktów ECTS.

Dla naboru w roku akademicki 2012/2013 obowiązuje kształcenie w jednakowej liczbie godzin na każdej specjalności obejmujące łącznie 754 godzin, do których przypisano łącznie 123 punkty ECTS.

Programy kształcenia co roku są modyfikowane. Można zauważyć tendencje do zmniejszania liczby godzin z bezpośrednim udziałem nauczyciela.

Godziny z bezpośrednim udziałem nauczyciela są wskazywane jako godziny wykładowe i ćwiczeniowe, bez precyzyjniejszej specyfikacji części ćwiczeniowej jak na przykład: laboratoria komputerowe, seminaria, lektoraty, warsztaty. Sylabusy także uwzględniają ten prosty podział na wykłady i ćwiczenia.

Uczelnia w roku akademickim 2013/2014 prowadziła kształcenie na odległość. W żadnych dokumentach związanych z programem studiów, w tym zatwierdzających program studiów, ten element kształcenia e-learningowego, a realizowany na każdym roku studiów, nie został wskazany. Zdaniem Zespołu oceniającego tylko gdy jest to forma wspomagania kształcenia tradycyjnego (*blended learning*), to nie musi być uwzględniania w siatce godzinowej programów studiów. Analiza harmonogramów zajęć dydaktycznych odbytych w roku akademickim 2013/2014 wskazuje, że wobec zajęć zaplanowanych z bezpośrednim udziałem nauczyciela i studenta odbywało się tylko 55,8% tych zajęć (studia I stopnia: 56,5%; studia II stopnia 54,5%). Analiza harmonogramów z semestru letniego 2012/2013 wskazuje na udział zajęć z bezpośrednim udziałem nauczyciela i studenta, tzw. „godzin fizycznych” (określenie stosowane w Uczelnianych dokumentach), który wyniósł 78,9%,

Również studenci, na spotkaniu z zespołem oceniającym wskazali na niekorzystne przypadki, gdy forma e-learningowa zastępuje 80% godzin kontaktowych (np. przedmiot *Prawo* 6 godzin kontaktowych na 30 planowanych), wbrew przyjętej siatce godzin, co nie może być ocenione pozytywnie.

Dodatkowo, prezentacja kursów e-learningowych przedstawiona w czasie wizytacji członkom Zespołu Oceniającego, a także późniejsza ich analiza wskazuje na brak kursów e-learningowych w ich pełnej funkcjonalności. Brak tematycznych kursów ze wskazaniem sposobów zaliczania materiałów (testy, projekty, eseje, quizy, krzyżówki, itp.), brak forum

dyskusyjnego z wymianą poglądów i uwag, brak oceny aktywności uczestnictwa w kursie powoduje, że prowadzone nauczanie z wykorzystaniem technik na odległość ma charakter tylko wspomagający realizację godzin kontaktowych, czyli jest to tzw. blended learning.

Uczelnia w materiałach uzupełniających z dnia 6 lipca 2014 r. nadesłanych do Biura PKA (załącznik nr 19) przedkłada zarządzenie Rektora nr 5/2014 które wprowadza dodatkowe trzy terminy zjazdów w semestrze letnim 2013/2014 (czerwcowe i lipcowe), w czasie których zostały zrealizowane dodatkowe zajęcia w formie bezpośredniego kontaktu nauczyciela i studenta. Zjazdy te uzupełniły liczbę oferowanych studentom godzin zajęć.

W trakcie wizytacji stwierdzono, iż sylabusy nie zawierają wielu istotnych dla studentów informacji. Największą wadą sylabusów jest brak właściwie zaprojektowanej części pod nazwą: Obciążenie pracą studenta, na którą składają się dwie pozycje:

- godziny kontaktowe z nauczycielem: wykład oraz ćwiczenia;
- praca własna studenta: przygotowanie do ćwiczeń, przygotowanie informacji praktycznych niezbędnych do realizacji projektu w zespole roboczym, studia literaturowe; wyszukiwanie informacji w Internecie.

W ramach „godzin kontaktowych z nauczycielem” znajdują się godziny pracy własnej studenta, tzw. godziny e-learningowe bez ich wyróżnienia. Brak tego typu specyfikacji nie pozwala właściwie ocenić czy wykładane treści będą mogły być zrealizowane, które części zagadnień pozostały do realizacji w ramach pracy własnej. Wszystkie sylabusy wymagają przebudowy, aby właściwie przedstawić bilans czasu pracy studenta, nauczane treści rozdzielić na formy, w tym e-learning. Brak przejrzystości w zakresie opisu bilansu czasu pracy studenta z uwzględnieniem różnych form kształcenia, w tym e-learningu, nie pozwala ocenić w jakim zakresie zostały osiągnięte przez studenta zakładane efekty kształcenia.

W materiałach uzupełniających dosłanych do Biura PKA w załączniku 15 przedstawiono Uchwałę nr 4/06/14 Senatu Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Humanistycznej z dnia 27 czerwca 2014 r. w sprawie zatwierdzenia wzoru karty zajęć na kierunkach prowadzonych w Wyższej Szkole Ekonomiczno-Humanistycznej z siedzibą w Bielsku-Białej wraz z załączonym nowym wzorem, który zawiera już specyfikację godzin w podziale: wykład, konwersatorium, ćwiczenia oraz zajęcia praktyczne (warsztaty). Ta wprowadzona specyfikacja godzin kontaktowych nie wyczerpuje wszystkich form zajęć, jak p.: laboratoria komputerowe, seminaria, lektoraty. W części „Obciążenie pracą studenta” powinno być podzielone na dwie części: *godziny kontaktowe z nauczycielem* oraz *praca własna studenta*.. Uchwalony wzór sylabusu powinien zostać zatem skorygowany. Ponadto, we wzorze należy wprowadzić podział treści na części związane z formą zajęć: wykład, ćwiczenia, laboratorium, e-learning, itp. Szczegółowa specyfikacja form zajęć umożliwia wskazanie i wyliczenie tak zwanych zajęć praktycznych, co jest szczególnie istotne w procesie kształcenia o profilu praktycznym.

Treści kształcenia w części modułów są dobrane właściwie, ale występują liczne przypadki braku wystarczającego nawiązania do zakładanych kierunkowych efektów kształcenia co wskazano poniżej. Treści kształcenia dla poszczególnych przedmiotów określone są w sylabusach, w części „Treści programowe”. Tematyka poszczególnych przedmiotów określona jest zasadniczo w sposób prawidłowy, osobno z podziałem na wykłady i ćwiczenia. Natomiast uwagi krytyczne dotyczą proponowanej literatury, która jest nieaktualna (np.: przedmiot Logistyka, pozycje niedostępne i nieaktualne z lat 2001-2005, Przedsiębiorczość – brak literatury, *Zarządzanie* procesami – literatura uzupełniająca w języku czeskim, Podstawy zarządzania, jedna pozycja: B. Kaczmarek, C. Sikorski "Podstawy zarządzania " PWN Wa-wa, brak roku wydania, a literatura uzupełniająca w języku rosyjskim). Więcej uwag dotyczących dostępności zalecanej literatury Zespół zawarł przy ocenie kryterium 5. Sylabus „Wykład monograficzny – specjalność Komunikacja w biznesie,

II stopień, zawiera w pozycji literatura podstawowa i uzupełniająca wpis „**Szukaj w Bibliotece**”. Materiały udostępniane internetowo mają te same wady i wymagają uaktualnienia. Baza materiałów internetowych jest na etapie wstępnej organizacji. Materiały są niespójne, z nieaktualną literaturą, lub bez wskazania źródła.

Stosowane metody prowadzenia zajęć są opisane w sylabusie w części „Narzędzia dydaktyczne”. Do najczęściej stosowanych metod dydaktycznych zaliczyć można, m.in. wykład z wykorzystaniem techniki prezentacji, rozwiązywanie problemów podczas dyskusji, przygotowanie projektu – studium przypadku (przedmiot „Podstawy negocjacji”), rozwiązywanie zadań, itp. Metody dydaktyczne na ogół są poprawnie dobrane, uwzględniając specyfikę przedmiotu.

Chcąc ocenić możliwość realizacji kierunkowych efektów kształcenia trzeba również zwrócić uwagę na osadzenie treści kształcenia we wskazanych dyscyplinach naukowych. Zespół oceniający w opisie efektów kształcenia sygnalizował słabe umocowanie efektów kształcenia w takich dyscyplinach jak prawo i socjologia oraz filozofia. I tak:

#### **Studia I stopnia**

efekt wiedzy K\_W19 - *Zna i interpretuje podstawowe przepisy prawa regulujące funkcjonowanie podmiotów gospodarczych*, który ma mieć wsparcie w 4 przedmiotach czerpiących wiedzę z zakresu prawa (zgodnie z matrycą powiązań w roku 2012/2013) ma bardzo istotne uchybienia w realizacji, gdyż

- przedmiot - Finanse przedsiębiorstw – analiza sylabusu dla tego przedmiotu wskazuje, że żadna treść wykładu i ćwiczeń, jak i zalecana literatura nie dotyczy wprost aspektów prawa,
- przedmiot - Elementy logistyki został usunięty z siatki dla naboru 2013/2014.

Powyższe świadczy o znikomym udziale treści kształcenia z zakresu dyscypliny prawo w nauczaniu na kierunku *zarządzanie*.

Treści kształcenia nie potwierdzają konieczności przypisania efektów kształcenia do dyscypliny socjologia. Otóż przedmiot, który powinien być prowadzony przez specjalistę z dyscypliny socjologia jest w siatce przedmiotowej na rok 2013/2014 tylko jeden: Socjologia z psychologią – 15 godzin.

Podobnie, bardzo słabe jest uzasadnienie dla przypisania kierunkowych efektów kształcenia do drugiego obszaru kształcenia, to jest do obszaru nauk humanistycznych, dyscypliny **filozofia**. Kierunkowe efekty kształcenia przypisane do tego obszaru nawiązują do teorii mnogości, logiki czy klasyfikacji błędów (K\_HW02 - *Student zna pojęcia wszystkich podstawowych rachunków logicznych – klasycznego rachunku nazw, KRZ, KRP, zna podstawy teorii mnogości i klasyfikację najczęstszych błędów logicznych*), a także do wiedzy z zakresu systemów etycznych czy systemów filozoficznego myślenia (K\_HW03 - *Student rozpoznaje podstawowe systemy etyczne i zna schematy filozoficznego myślenia – krytycyzm, relatywizm językowy, mentalizm*). Do realizacji tych efektów matryca przyporządkowań wskazuje dwa przedmioty: Filozofia z etyką (3 ECTS – 15 godzin, realizacja w semestrze zimowym 2013/2014 – 6 godzin, pozostałe jako praca własna w e-learningu), oraz Logika (3 ECTS – 15 godzin wykładu – siatka 2013/14, realizacja dla naboru 2012/13 – 15w+15cw, tylko 14 godzin wykładu i 11 godzin ćwiczeń, pozostałe w trybie pracy własnej w e-learningu). Powyższe świadczy o udziale 6 punktów ECTS dla efektów z obszaru nauk humanistycznych, czyli zaledwie 3,33%. Tak znikomy udział drugiego obszaru kształcenia nie daje podstaw jego wyróżniania. Dla przykładu: Student realizujący zajęcia ogólnouczone na innym kierunku w Uczelni może realizować większą liczbę ECTS (np. 6 semestrów x 2 ECTS = 12 ECTS) w ramach innych obszarów kształcenia. Ponadto treści żadnych innych przedmiotów nie zostały powiązane z obszarem nauk humanistycznych. Wprowadzenie drugiego obszaru kształcenia dla kierunkowych efektów kształcenia dla studiów I stopnia o profilu praktycznym, przy tym sposobie realizacji, zdaniem Zespołu oceniającego jest dyskusyjne.

Na podstawie analizy programu kształcenia w tym treści kształcenia, formy zajęć, liczby realizowanych godzin z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego i studenta nie można stwierdzić, że program umożliwia w pełni realizację każdego efektu kształcenia, np:

### **Studia I stopnia**

efekt K\_W17 - *Zna standardowe metody ekonometryczne oraz badań operacyjnych i innych wspomagające procesy podejmowania decyzji.* Macierz przyporządkowań na rok 2013/2014 nadesłana w materiałach uzupełniających wskazuje, iż efekt ten ma być realizowany przez trzy przedmioty kierunkowe: finanse, finanse przedsiębiorstw, informatyka w zarządzaniu, oraz przedmioty specjalnościowe.

- Przedmiot Finanse – sylabus nie zawiera tematów z treściami dotyczącymi modelowania ekonometrycznego, badań operacyjnych i teorii podejmowania decyzji, wspomagających realizację efektu K\_W17 oraz brak jest zalecanej literatury z tego zakresu, plan: 10w.+20cw., realizacja 7w+9cw.
- Przedmiot Finanse przedsiębiorstw – sylabus nie zawiera tematów z treściami dotyczącymi modelowania ekonometrycznego, badań operacyjnych i teorii podejmowania decyzji, powiązanych z efektem K\_W17 -brak zalecanej literatury z tego zakresu, plan: 10w.+20cw., realizacja 8w+9cw oraz
- Informatyka w zarządzaniu – sylabus z planu 2012/2013 nie zawiera tematów z treściami dotyczącymi modelowania ekonometrycznego, badań operacyjnych i teorii podejmowania decyzji powiązanych z efektem K\_W17- brak zalecanej literatury z tego zakresu, 15w.+30cw., realizacja 11w+11cw.; plan dla naboru 2013/2014 zakłada tylko 15 g. w.

Ponadto przedmioty, które z uwagi na swoją specyfikę mogłyby wspierać realizację efektu K\_W17 nie zawierają odpowiednich treści kształcenia jak np.,

- Matematyka w zarządzaniu – sylabus przedmiotu wskazuje, że jedynym elementem wspierającym realizację efektu K\_W17 może być temat: *Programowanie liniowe – metoda graficzna* – najprostszy przypadek modelu decyzyjnego dwóch zmiennych (jeden z 7 tematów), plan: 15w+30cw, realizacja 10w+25cw., brak literatury na temat programowania liniowego w bibliotece,
- Statystyka opisowa – przedmiot realizuje tematy związane ze statystyką opisową, brak elementów wnioskowania statystycznego i modelowania ekonometrycznego, dla realizacji efektu K\_W17, plan: 15w+15cw., realizacja: 15w+(Igr-12cw. IIgr-14cw)
- Podstawy zarządzania – sylabus nie zawiera tematów z treściami dotyczącymi teorii podejmowania decyzji, brak zalecanej literatury z tego zakresu, plan: 30w.+30cw., realizacja 22w. na dwóch zjazdach 10w.(18.10.2013)+12w.(17.01.2014).,

Trzeba też zaznaczyć, iż niski wymiar praktyk zawodowych - 210 godzin - 5 tygodni nie wzmacnia realizacji kierunkowych efektów kształcenia, co w przypadku profilu praktycznego ma szczególnie istotne znaczenie. Ponadto w macierzy nie wskazano, które efekty kierunkowe będą wspierane przez cele i efekty praktyki zawodowej.

### **Studia II stopnia – profil ogólnoakademicki.**

Oceniając możliwość realizacji kierunkowych efektów kształcenia na studiach II stopnia trzeba również zatrzymać uwagę na osadzeniu treści kształcenia we wskazanych dyscyplinach naukowych Zespół oceniający w opisie efektów kształcenia sygnalizował słabe umocowanie efektów kształcenia w takich dyscyplinach jak prawo i socjologia oraz filozofia.

Analiza kierunkowych efektów kształcenia wskazuje wyraźnie na powiązanie z dziedziną nauk ekonomicznych z dwiema dyscyplinami: **nauki o zarządzaniu i ekonomia.**

Bardzo słabe jest natomiast uzasadnienie dla wskazania dyscypliny **finanse**, ponieważ dla efektu K\_U12 - *Przeprowadzania kompleksowego audytu wybranych obszarów przedsiębiorstwa lub całej organizacji* jedynym silnie powiązanym przedmiotem z dyscypliną finanse jest przedmiot: Rachunkowość zarządcza:

Nakład pracy dla przedmiotu rachunkowość zarządcza jest wyceniony na 4 punkty ECTS, co oznacza bardzo skromny udział w całym nakładzie pracy studenta (2.2%), i wskazuje na słabe uzasadnienie dla przypisania kierunkowych efektów kształcenia do dyscypliny finanse.

Również nie jest konieczne przypisanie kierunkowych efektów kształcenia do dyscypliny **socjologia**, ponieważ tylko jeden kierunkowy efekt kształcenia odnosi się do tej dyscypliny. K\_W08 - *Zna współczesny dorobek teoretyczny psychologii (poznawczej, decyzji) oraz socjologii organizacji i odnosi go do rzeczywistych problemów zarządzania* jest w pewnym stopniu powiązany z takimi przedmiotami jak: Przywództwo, Przedsiębiorczość i Psychologia w zarządzaniu. Treści kształcenia tych przedmiotów nawiązują do socjologii, ale nie stanowią trzonu wykładanych treści. Brak jest przedmiotu do prowadzenia przez specjalistę z dyscypliny socjologia. Dodatkowo, pojedyncze przedmioty specjalnościowe nie dają również takich podstaw. Powyższe świadczy o znikomym udziale dyscypliny socjologia w nauczaniu na kierunku *zarządzanie*.

Podobnie, bardzo słabe jest uzasadnienie dla przypisania kierunkowych efektów kształcenia do drugiego obszaru kształcenia, to jest do obszaru nauk humanistycznych, dyscyplina **filozofia**. Kierunkowe efekty kształcenia przypisane do tego obszaru są sformułowane następująco: (K\_WH02 - *Student zna różnice pomiędzy normą prawną a normą etyczną, zna przełożenie wielkich systemów etycznych na regulacje kodeksowe w organizacjach.*), a także (K\_UH02 - *Student umie rozpoznać źródła konfliktów wartości, potrafi im zapobiegać oraz stosować normy i dobre praktyki etyczne w organizacji*). Do realizacji tych efektów matryca przyporządkowań wskazuje jeden przedmiot: Etyka w zarządzaniu (3 ECTS – 30 godzin wykładu, realizacja w semestrze zimowym 2013/2014 – 17 godzin, pozostałe jako praca własna w e-learningu). Powyższe świadczy o bardzo niskim udziale punktów ECTS dla efektów z obszaru nauk humanistycznych, czyli zaledwie 1.67%. Tak znikomy udział drugiego obszaru kształcenia nie jest podstawą jego wyróżniania. Student realizujący zajęcia ogólnouczelniane na innym kierunku w Uczelni może realizować większą liczbę ECTS (np. 6 semestrów x 2 ECTS = 12 ECTS) w ramach innych obszarów kształcenia.

Analiza programu kształcenia na studiach II stopnia na rok akademicki 2013/2014 wskazuje, że nie wszystkie efekty, są w stopniu wystarczającym wspierane przez poszczególne przedmioty, tj. treści kształcenia, wymiar godzin, formy zajęć w celu zapewnienia ich realizacji.

Kierunkowy efekt K\_U07 - *Modelowania i przewidywania przebiegu wybranych procesów w przedsiębiorstwie (instytucji) przy użyciu zaawansowanych metod ekonometrycznych i narzędzi informatycznych oraz udziale specjalistów*. Macierz przyporządkowań wskazuje, że do tego efektu przyporządkowano:

- dla cyklu kształcenia od 2012/2013 jeden przedmiot kierunkowy rachunkowość zarządcza oraz jeden przedmiot specjalnościowy *zarządzanie* wizerunkiem firmy dla specjalności komunikacja w biznesie, i cztery przedmioty specjalnościowe dla specjalności logistyka w biznesie tj. infrastruktura systemów informatycznych, systemy informatyczne w logistyce, *zarządzanie* transportem i spedycją, prawo celne i transportowe,
- dla cyklu kształcenia od 2013/2014 trzy przedmioty kierunkowe: *zarządzanie* procesami, prawo handlowe, *zarządzanie* strategiczne oraz po trzy przedmioty specjalnościowe dla specjalności: komunikacja w biznesie (systemy komunikacji marketingowej, wykład monograficzny, *zarządzanie* wizerunkiem firmy), logistyka w biznesie, *zarządzanie* transportem i spedycją, prawo celne i transportowe, *zarządzanie* produkcją i żadnego przedmiotu specjalnościowego dla specjalności psychologia w biznesie – mimo że liczba przedmiotów została określona jako ogółem 6.

Treści kształcenia tych przedmiotów ani zalecana literatura nie zapewniają realizacji efektu K\_U07. Jedyne:

- Przedmiot Systemy informatyczne w logistyce – zawiera (w sylabusie) jeden temat dla ćwiczeń „Decyzje logistyczne z Excelem (Excel Solver) - wybrane zagadnienia transportowe”, brak zalecanej literatury z tego zakresu, plan: 9w.+9ćw., realizacja 6w.+5ćw. co daje bardzo mało czasu na opanowanie wskazanego tematu. Trzeba zaznaczyć, iż przedmiot realizowany jest tylko w ramach jednej specjalności.

Natomiast kierunkowy efekt K\_W13 - *Zna specjalistyczne zastosowania metod ekonometrycznych i analizy systemowej służące modelowaniu i prognozowaniu stanów i procesów przedsiębiorstwa* nie znajduje wystarczającego wsparcia w treściach kształcenia przedmiotu statystyka matematyczna w zarządzaniu, czego w świetle całego programu kształcenia należałoby oczekiwać. Treści te bowiem dotyczą rachunku prawdopodobieństwa, estymacji parametrycznej, weryfikacji hipotez, itd. Nawet proponowana literatura nie dotyczy zagadnień zawartych w K\_W13. Ponadto, efekt K\_W13 jest przypisany do przedmiotu specjalnościowego jednej specjalności (Komunikacja w biznesie – wykład monograficzny), którego treści kształcenia również nie zapewniają jego realizacji.

Powyższa analiza wskazuje, że nie wszystkie efekty kierunkowe mają wystarczające wsparcie w treściach kształcenia, metodach i formach zajęć, co w znacznym stopniu ogranicza ich realizację,

Zdaniem studentów obecnych na spotkaniu z ZO czas trwania kształcenia jest odpowiedni w stosunku do założonych efektów kształcenia. Jako najbardziej preferowaną formę zajęć studenci wskazali na ćwiczenia, w ramach których pojawiają się elementy dyskusji z prowadzącym. Proporcję pomiędzy zajęciami ćwiczeniowymi, a wykładowymi studenci określili jako odpowiednią. Krytycznie odnieśli się do stosowanych metod e-learningowych, które ograniczają bezpośredni kontakt z wykładowcą. Jakość przesyłanych poprzez platformę Moodle materiałów dydaktycznych została przez studentów określona różnie. Podkreślili, że ich jakość jest zależna od przedmiotu, materiały te nie zostały wystandaryzowane.

Zdecydowanie krytycznie studenci odnieśli się do wykładów prowadzonych przez wykładowców obcojęzycznych – zwłaszcza rosyjsko- i ukraińskojęzycznych. Kilka z podstawowych przedmiotów dla kierunku, w tym makroekonomia, podstawy zarządzania jest prowadzonych przez wykładowcę mówiącego po rosyjsku, który jest symultanicznie tłumaczony. Jakość tłumaczenia jest przez studentów oceniana różnie, jednakże zwykle tłumacz nie jest w stanie dokładnie przełożyć fachowej terminologii. Zdarzają się przypadki, kiedy ze względu na brak tłumacza zajęcia odbywają się po rosyjsku (wymaganiem wstępnym na studia nie jest jakkolwiek znajomość tego języka). Także w języku rosyjskim sporządzane są slajdy na niektórych wykładach, co znacznie utrudnia studentom percepcję wykładanych treści podczas zajęć. Studenci wskazali też, że zdarzają się przypadki odwołania wykładów. Studenci w ankietach studenckich wielokrotnie odnosili się do tego problemu.

Podczas wizytacji PKA Zespół stwierdził, że na hospitowanych zajęciach tłumacze byli rzetelni, jednakże dla studentów wciąż wykłady tłumaczone symultanicznie stanowią pewne utrudnienie.

Stosowana przez Uczelnię e-learningowa forma nauczania nie odbywa się poprzez aktywny kontakt wykładowcy ze studentami. Polega ona jedynie na przesyłaniu materiałów dydaktycznych – plików z prezentacjami wykładowych.

Dla cykli kształcenia, które rozpoczęły się w poprzednich latach akademickich (obecny trzeci rok studiów pierwszego stopnia), plan studiów przewiduje 180 punktów koniecznych do ukończenia studiów. Ponadto w każdym semestrze student uzyskuje 30 punktów oraz 60 punktów w roku akademickim. Za zajęcia seminaryjne, w tym przygotowanie pracy licencjackiej, student otrzymuje 10 punktów. Przewidziana w planach studiów WSE-H liczba punktów ECTS wymagana dla ukończenia studiów wynosi

odpowiednio: dla studiów I stopnia – co najmniej 180 punktów ECTS, dla studiów II stopnia – co najmniej 120 punktów ECTS.

W ramach kierunku *zarządzanie* przypisano wszystkim przedmiotom punkty ECTS. Jednakże studenci nie zostali poinformowani o celu i zasadach funkcjonowania punktacji ECTS. Po przedstawieniu zasad punktacji przez ZO PKA studenci określili przypisanie punktacji jako „raczej dobre”, choć wskazano, że wobec stosowanej formy e-learningowej i przepadających zajęć, liczba godzin kontaktowych może nie pokrywać się z przyjętymi regułami punktacji ECTS.

Kolejność realizacji poszczególnych modułów w planie studiów jest zachowana. Przedmioty z poszczególnych modułów tworzą poprawną sekwencję.

Na studiach pierwszego stopnia najpierw zaplanowane są przedmioty ogólne (semestr pierwszy), następnie podstawowe (pierwsze dwa semestry). Zauważyć można błędną sekwencję dotyczącą przedmiotów: *statystyka opisowa* (sem. I) i *matematyka w zarządzaniu* (sem. II). Część treści zajęć jest niezależna, ale dla części z nich *matematyka* powinna wyprzedzać *statystykę*. Przedmioty kierunkowe występują od trzeciego semestru, a na późniejszych semestrach zaplanowane są przedmioty specjalnościowe. Podobnie planowane są przedmioty do wyboru oraz specjalnościowe wspólne. Przedmioty specjalizacyjne występują od czwartego semestru. Struktura planu studiów (podział na moduły) oraz sekwencja przedmiotów jest logiczna.

Na studiach drugiego stopnia najpierw zaplanowane są przedmioty ogólne (semestr pierwszy). Następnie wprowadzone są przedmioty kierunkowe i specjalnościowe. Liczba godzin zajęć w poszczególnych semestrach i latach, zaplanowana w siatkach jest równomierna.

Sekwencyjność przedmiotów została przez studentów oceniona pozytywnie. Wskazali oni na przykłady, kiedy wiedza nabywana w ramach niższych lat studiów jest wykorzystywana na wyższych latach.

Praktyki dla studentów pierwszego i drugiego roku studiów I stopnia kierunku „*zarządzanie*” są obowiązkowe. Zasady i formy odbywania praktyk reguluje Regulamin odbywania praktyk zawodowych WSEH w Bielsku-Białej, tekst ujednolicony zatwierdzony przez Senat z dnia 1.10.2013 r. Zaliczenie praktyki jest warunkiem zaliczenia studiów. Zaliczenia praktyk dokonuje Koordynator praktyk wyznaczony przez Uczelnię. Wymiar godzinowy praktyk dla studentów z rocznika 2012/2013 wynosił 160 godzin (ECTS 5), natomiast dla studentów z rocznika 2013/2014 i następnych 210 godzin (ECTS 7). Wymiar godzinowy dla studiów pierwszego stopnia (profil praktyczny): 210 h należy ocenić za niewystarczający. Praktyki są organizowane następująco 3/5 studentów to osoby pracujące (w tym 1/5 to samozatrudnieni), realizujące praktyki w swoim miejscu pracy. Pozostała grupa studentów może skorzystać z pomocy organizacyjnej Biura Karier. Uczelnia nie ma stałych umów z pracodawcami. Student jest zaopatrzony w dziennik praktyk, w którym opisuje wszystkie czynności. W zakresie procesu doskonalenia przeprowadzania praktyk podjęto ankietowanie pracodawców, ankiety dostarczane są z dokumentacją studenta i ze studentem wracają. Uwzględniając system organizacji praktyk, należy stwierdzić, że studenci w większości nie odbywają praktyki powiązanej z celami i efektami kształcenia proponowanych specjalności na kierunku „*zarządzanie*”. Uczelnia nie posiada sylabusu praktyk powiązanego z celami i efektami kształcenia. Na tej podstawie nie można ocenić pozytywnie zapewnienia osiągnięcia założonych celów kształcenia.

Studenci wizytowanego kierunku są zobowiązani do odbycia obligatoryjnej praktyki zawodowej, która może być zrealizowana na podstawie skierowania Uczelni, własnego wyboru miejsca praktyki, oraz zaliczenia praktyki w miejscu pracy studenta. 20% studentów korzysta ze skierowania Uczelni, a 60% albo sama wyszukuje miejsce swoich praktyk, albo odbywa je w miejscu swojej pracy.

Miejsce praktyk jest weryfikowane przez koordynatora ds. praktyk studenckich, który na podstawie wniosku studenta zezwala na odbycie praktyk w danej instytucji. Miejsce praktyk musi być zgodne z programem kształcenia na kierunku *zarządzanie*. Studenci zaliczający jako praktyki studenckie swoją pracę zawodową wskazali, że na okres praktyk zostali przeniesieni na stanowisko, które miało odpowiadać założonym efektom kształcenia.

Jak stwierdzili studenci, system ten pozwala na osiągnięcie, bądź udoskonalenie przez nich swoich umiejętności praktycznych. Studenci pozytywnie odnieśli się do procedury aplikowania i kontroli praktyk studenckich.

Łącznie na Wydziale na kierunku „*zarządzanie*” studiuje łącznie 272 studentów (stan na 14.06.2014 r.), z czego na pierwszym stopniu 150 studentów: 71 studentów na pierwszym roku, 34 na drugim roku oraz 45 na trzecim. Średnia liczebność grupy ćwiczeniowej wynosi od 20 do 35 osób. Można stwierdzić, że liczebność grup sprzyja realizacji efektów kształcenia. Na drugim stopniu studiów studiuje 120 studentów, odpowiednio 60 na pierwszym roku oraz 62 na drugim roku. Na studiach niestacjonarnych zajęcia odbywają podczas 4-6 zjazdów w semestrze. Zajęcia rozpoczynają się w piątki, a kończą w niedziele. Organizacja zajęć, biorąc pod uwagę harmonogram zajęć, z uwagi na niski stopień realizacji zajęć w stosunku do planowanych, nie sprzyja realizacji efektów kształcenia przewidzianych dla kierunku „*zarządzanie*” co zostało pokazane wcześniej przy analizie zajęć e-learningowych.

Studenci pozytywnie odnieśli się do organizacji kształcenia na kierunku *zarządzanie*, wskazując, że liczba zajęć jest duża, jednakże akceptowalna. Harmonogram zajęć jest dobrze skonstruowany. Jednakże studenci wskazali, że harmonogram jest przesyłany z dużym opóźnieniem, co stanowi znaczne utrudnienie zwłaszcza dla studentów pracujących zawodowo.

Studenci krytycznie odnieśli się do zajęć prowadzonych przez obcojęzycznych wykładowców, które są tłumaczone symultanicznie, wskazując że taka forma utrudnia im koncentrację i powoduje sporą stratę czasu, co przy skondensowanej formie procesu kształcenia w ramach trybu niestacjonarnego jest szczególnie istotne.

Możliwości indywidualizacji procesu kształcenia dla studentów wynikają z zapisów Regulaminu studiów. Najlepsi studenci, o odpowiednio wysokiej średniej, mogą skorzystać z Indywidualnego Planu Studiów i Programu Kształcenia (szczegółowe zapisy w regulaminie Rozdział IX. Warunki odbywania studiów według indywidualnego planu studiów i programu kształcenia). Uczelnia stwarza możliwości dla studentów niepełnosprawnych (Rozdział VIII. Indywidualna organizacja studiów) dopuszczając realizowanie programu kształcenia w innym układzie zajęć. Zapisy w Regulaminie studiów są precyzyjne, przyjęte kryteria są zasadne.

Studenci wizytowanego kierunku mają możliwość indywidualizacji swojego procesu kształcenia poprzez zastosowanie regulaminowej instytucji Indywidualnego Toka Studiów, który może być przyznany m.in. studentom niepełnosprawnym, po indywidualnej decyzji kierownika jednostki organizacyjnej. Taką możliwość mają również studenci wybitnie uzdolnieni, w tym studiujący na więcej niż jednym kierunku.

Uczelnia oferuje bogatą pomoc studentom niepełnosprawnym. W chwili wizytacji kierunku, nie studiowały tam osoby z niepełnosprawnościami ruchowymi, czy psychicznymi, a jedynie z lżejszym stopniem niepełnosprawności. Jednakże Uczelnia deklaruje wszelką pomoc potencjalnym niepełnosprawnym kandydatom na studia.

W ramach innych kierunków studiów Uczelnia sprawnie radzi sobie z pomocą i indywidualizacją procesu studiowania osób niepełnosprawnych, między innymi poprzez możliwość zmiany formy egzaminu, czy dowozy osób niepełnosprawnych do budynku Uczelni.

### 3.2)

Program studiów na kierunku „zarządzanie” nie w pełni tworzy spójną całość, tak jak zostało to wyżej przedstawione. Cele realizacji oraz efekty kształcenia poszczególnych przedmiotów, treści kształcenia określone w karcie opisu modułu nie zawsze są zgodne z kierunkowymi efektami kształcenia. W toku studiów pierwszego stopnia nie przewidziano zajęć warsztatowych ważnych na studiach o profilu praktycznym. Studenci drugiego stopnia nie uczestniczą w badaniach, ponieważ większość kadry nie ma komunikacji w języku polskim ze studentami. To istotna przeszkoda w realizacji efektów kształcenia i dotyczy zwłaszcza studentów drugiego stopnia.

Spójność programową procesu dydaktycznego w znacznym stopniu ogranicza wprowadzenie zajęć określonych przez Uczelnię jako e-learningowych (zespół określa je tylko jako wspomagające), które redukują średnio do 50% zajęcia z bezpośrednim udziałem nauczyciela i studenta. Kursy e-learningowe mają cechę archiwum plików – materiałów wykładowych i ćwiczeniowych. Analiza kursów wskazuje na małą aktywność studentów – jednokrotne logowanie aby pobrać plik, brak aktywności na forum dyskusyjnym, brak testów, projektów, quizów, itp. form weryfikacji zrealizowanych treści. Brak jest określenia sposobów weryfikacji efektów kształcenia osiąganych drogą kształcenia na odległość.

Zatem: treści kształcenia, formy zajęć i metody dydaktyczne, metody weryfikacji efektów kształcenia oraz kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia nie tworzą spójnej całości.

Ocena z 2008 roku wskazała zaniżoną liczbę godzin praktyk zawodowych. Uczelnia w roku 2013/2014 zwiększyła liczbę godzin praktyk zawodowych do 5 tygodni. W odniesieniu do poprzedniej oceny nie poprawiła się też kwestia przestrzegania planowanej siatki godzinowej.

### **Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego (ocena: częściowo)**

#### **Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych**

**3.1) Założony program kształcenia nie w pełni umożliwia studentom osiągnięcie przewidzianych dla kierunku efektów kształcenia, co spowodowane jest: brakiem dostosowania odpowiednich treści kształcenia do zapewnienia realizacji efektów kierunkowych. W ocenie studentów stosowana przez jednostkę platforma e-learningowa w istocie służy do przysyłania materiałów dydaktycznych o różnorodnej jakości. Nie jest to natomiast forma, aktywnego porozumiewania się na odległość wykładowcy ze studentami. Niektóre sylabusy nie zawierają informacji dotyczących obciążenia pracą studenta. Studenci wskazali, że zdarzają się przypadki odwołania wykładów.**

**3.2) Program studiów na kierunku zarządzanie nie tworzy spójnej całości. Cele realizacji poszczególnych przedmiotów oraz efekty przedmiotowe i treści kształcenia określone w karcie opisu modułu nie zawsze są zgodne z efektami kierunkowymi. W toku studiów pierwszego stopnia nie przewidziano zajęć warsztatowych ważnych na studiach o profilu praktycznym. Studenci studiów drugiego stopnia nie uczestniczą w badaniach, ponieważ większość kadry nie zna języka polskiego na poziomie umożliwiającym swobodną komunikację ze studentami. To istotna przeszkoda w realizacji efektów kształcenia studentów studiów pierwszego i drugiego stopnia.**

### **Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów**

#### **4.1)**

Zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku prowadzi 13 pracowników, dla których Uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy. Jest wśród nich:

- 1 profesor nauk ekonomicznych,
- 6 doktorów habilitowanych nauk ekonomicznych,
- 4 doktorów nauk ekonomicznych,
- 1 doktor nauk humanistycznych,
- 1 mgr ekonomii.

Ponadto zajęcia dydaktyczne na podstawie umów zlecenia lub umów o dzieło prowadzi 32 pracowników, w tym:

- 2 doktorów habilitowanych nauk ekonomicznych,
- 12 doktorów, w tym:
  - o 3 nauk ekonomicznych,
  - o 3 nauk humanistycznych,
  - o 2 nauk o polityce oraz
  - o 4 z nauk: technicznych, prawnych, matematycznych i o kulturze fizycznej.
- 18 magistrów, w tym:
  - o 8 magistrów filologii,
  - o 5 magistrów ekonomii,
  - o 2 magistrów prawa,
  - o 2 magistrów politologii,
  - o 1 magister informatyki,
  - o 1 magister matematyki.

Udokumentowany dorobek praktyczny posiada część pracowników: 9 doktorów i magistrów, co pozwala wносить o ich przygotowaniu do realizacji praktycznego profilu kształcenia na studiach I stopnia.

Liczba i struktura kwalifikacji pracowników prowadzących zajęcia dydaktyczne umożliwia osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia odnoszących się do dyscyplin: nauki o zarządzaniu, ekonomia, finanse, prawo, socjologia oraz filozofia, jednak część kadry zbyt słabo zna język polski, co w pewnym stopniu ogranicza pełną realizację efektów kształcenia.

I tak: niewłaściwy jest przydział seminariów magisterskich samodzielny nauczycielom akademickim –obcokrajowcom- z powodu ich słabej znajomości języka polskiego. Trudności te mogą powodować brak komunikacji ze studentem (odbywa się tylko poprzez tłumaczenie symultaniczne) i przede wszystkim nie ma możliwości ich oceny i pomocy w pisaniu prac dyplomowych w języku polskim.

#### 4.2)

Teczki osobowe zawierają dokumenty pozwalające na ocenę, czy nauczyciel akademicki spełnia wymagania do zaliczenia do minimum kadrowego na kierunku *zarządzanie*, tj. czy posiada odpowiednie kwalifikacje naukowe (stopnie i tytuły naukowe oraz dorobek lub posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla ocenianego kierunku studiów – zgodnie z wymaganiami określonymi w § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia Dz. U. z 2014 r. poz. 131), w jakim wymiarze realizują pensum dydaktyczne, a także czy złożył nie później niż do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok akademicki oświadczenie o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego na studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunku *zarządzanie* w Wyższej Szkole Ekonomiczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 112a ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.). Wszystkie oświadczenia zostały podpisane w terminie zgodnym z wymaganiami określonymi w przepisach ustawy, tj. w czerwcu 2013 r., Zgodnie z informacjami zawartymi w tych oświadczeniach wszystkie wskazane do minimum kadrowego osoby stanowią minimum kadrowe nie więcej niż dwukrotnie, a także są

zatrudnione w Uczelni na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów, a więc zgodnie z wymaganiami określonym w § 13 ust. 1 i 2 wymienionego wyżej rozporządzenia.

Analiza tej dokumentacji pozwala na stwierdzenie, iż wymagania określone w § 15 ust. 1 rozporządzenia wymienionego powyżej są spełnione, bowiem do minimum kadrowego na ocenianym kierunku studiów Uczelnia wskazała 12 osób, z tego 7 samodzielnych nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego i 5 osób ze stopniem naukowym doktora. Ponadto na podstawie decyzji Rektora oraz Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów o przyznaniu uprawnień równoważnych uprawnieniom wynikającym z posiadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych - 2 osoby ze stopniem naukowym doktora - zgodnie z art. 21a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki – na podstawie dorobku naukowego i osiągnięć naukowych uzyskanych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

W teczkach osobowych znajduje się również dokumentacja związana z realizacją zwyczajowych procedur dotyczących prowadzonej w Uczelni polityki kadrowej.

Wszystkie wyżej wymienione osoby powinny przeprowadzić osobiście na kierunku *zarządzanie* co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych (samodzielni nauczyciele akademicy) oraz co najmniej 60 godzin (doktorzy),

Do minimum kadrowego kierunku *zarządzanie* (profil praktyczny – I stopień, profil ogólnoakademicki – II stopień) Uczelnia wskazała 12 osób:

- 1 profesora nauk ekonomicznych,
- 4 doktorów habilitowanych nauk ekonomicznych,
- 2 doktorów nauk ekonomicznych (zgodnie z art. 21a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym – posiadającym kwalifikacje równoważne stopniom naukowym doktora habilitowanego)
- 1 doktora nauk humanistycznych - filozofia,
- 4 doktorów nauk ekonomicznych.

Wszyscy wskazani do minimum kadrowego pracownicy spełniają wymogi formalne, a przegląd ich dorobku naukowego i publikacji z ostatnich lat wskazuje, iż mieści się on w dyscyplinach: nauki o zarządzaniu i ekonomia i jedna osoba - filozofia. Dorobek naukowy 1 osoby posiadającej stopień naukowy doktora nauk humanistycznych z dyscypliny filozofia sprowadza się do pracy doktorskiej obronionej w 2012 r. Nie posiada żadnych dodatkowych publikacji, tylko 7 wygłoszonych referatów w latach 2008-2009.

Dla wszystkich osób wskazanych do minimum kadrowego Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy. Wszystkie osoby zostały zatrudnione w Uczelni na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy.

Dwie osoby ze stopniem naukowym doktora nie spełniają warunku prowadzenia samodzielnie 60 godzin zajęć dydaktycznych, co powoduje, że nie można ich zaliczyć do składu minimum kadrowego (patrz Załącznik nr 5).

Ostatecznie, Uczelnia nie spełnia wymagań dotyczącego minimum kadrowego dla studiów II stopnia kierunku *zarządzanie*, ponieważ zaliczono do tego minimum 7 osób w grupie samodzielnych nauczycieli akademickich i 3 osoby ze stopniem naukowym doktora.

Natomiast spełnia wymagania dotyczące minimum kadrowego dla studiów I stopnia kierunku *zarządzanie*.

Dorobek naukowy i kwalifikacje zawodowe zaliczonej do minimum kadry są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. Należy jednak zwrócić uwagę na to, że z 10 osób zaliczonych do minimum: wszyscy samodzielni pracownicy (7 osób) to obcokrajowcy ze słabą znajomością języka polskiego oraz niewielką aktywnością badań prowadzonych na rzecz Uczelni.

Skład minimum kadrowego na kierunku *zarządzanie* prowadzonego w Wyższej Szkole Ekonomiczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej w perspektywie długookresowej jest bardzo niestabilny, bowiem wszystkie wskazane do minimum kadrowego osoby zatrudnione zostały na czas określony i to na bardzo krótkie okresy, to jest do:

- do 30.09.2014 r. – 5 osób,
- do 31.08.2015 r. – 2 osoby,
- do 31.08.2016 r. – 5 osób.

Dla 3 osób z minimum kadrowego są to jednoroczne umowy o pracę, dla 7 osób trzyletnie umowy, a umowy na tak krótki okres nie budują więzi z Uczelnią, w szczególności w zakresie badań naukowych.

Warunek dotyczący stosunku liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla kierunku *zarządzanie*, do liczby studentów może być wyznaczony tylko dla studiów I stopnia i wynosi 1: 15 (10 nauczycieli: 153 studentów I stopnia), co spełnia wymagania określone w § 17 ust. 2 cytowanego wyżej rozporządzenia. Warunek ten dla studiów II stopnia nie może być wyznaczony z powodu braku minimum kadrowego.

Przydział zajęć dydaktycznych jest na ogół zgodny z dyscypliną jaką prezentuje prowadzący zajęcia (brak jest wykazu publikacji osób spoza minimum kadrowego – tylko wskazana została specjalność naukowa), z wyjątkiem przydziału przedmiotu *NLP w biznesie (Programowanie neurolingwistyczne w biznesie)*, który prowadzi magister politologii. Ponadto u osoby prowadzącej przedmiot etyka w zarządzaniu brak jest dorobku naukowego związanego z zakresem merytorycznym tego przedmiotu.

Uczelnia w roku akademickim 2013/2014 wprowadziła do procesu dydaktycznego kształcenia na odległość z wykorzystaniem platformy e-learningowej Moodle (<http://wseh.pl/moodle>). Kadra nauczająca odpowiedzialna za prowadzenie kursów e-learningowych zarejestrowanych na platformie Moodle nie posiada umiejętności w tym zakresie, co zaowocowało tym, że umieszczane są tam pliki z materiałami pomocniczymi w prowadzeniu tradycyjnego kształcenia. Kształcenie e-learningowe z wykorzystaniem platformy Moodle ma charakter wspomagający - **blended learning**, który jest połączeniem dwóch aspektów uczenia się: twarzą w twarz oraz instrukcji online korzystania z materiałów do samodzielnego studiowania. Kształcenie takie nie upoważnia zatem do zmniejszenia liczby godzin zajęć kontaktowych.

#### **Załącznik nr 6. Informacja o hospитowanych zajęciach i ich ocena**

Ogólna ocena hospитowanych zajęć jest pozytywna. Były to dobrze prowadzone zajęcia zarówno z punktu widzenia doboru treści, jak i metod opartych na prezentacji multimedialnej. Największe zastrzeżenia budził wykład w języku rosyjskim (lub ukraińskim) z symultanicznym tłumaczeniem z prezentacją multimedialną, także w języku rosyjskim (lub ukraińskim) ze słabym zainteresowaniem ze strony studentów, a także wykład z Logiki, który miał charakter zajęć ćwiczeniowych.

4.3).

Istotnym elementem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia jest procedura dotycząca prowadzonej przez Uczelnię polityki kadrowej, w tym właściwy dobór nauczycieli akademickich prowadzących kształcenie na ocenianym kierunku studiów.

Polityka kadrowa prowadzona w Uczelni jest określona w dokumentach formalnych, określających warunki i procedury zatrudnienia na poszczególnych stanowiskach.

Dokument „Polityka kadrowa” – wydanie I z dnia 30.09.2012 pt. Zasady polityki kadrowej od roku 2012/2013 w Wyższej Szkole Ekonomiczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej” określają główne cele i obszary działania tej polityki. W dokumencie tym wskazano 7 następujących obszarów:

1. planowanie zapotrzebowania na pracowników,
2. stan i struktura zatrudnienia,
3. ocena pracy pracownika,
4. system podnoszenia kwalifikacji,
5. zasady wynagradzania pracowników,
6. system motywacyjny,
7. struktura organizacyjna.

Pracownicy podlegają ocenie zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym. Oceny okresowe przeprowadza się w oparciu o „Arkusze oceny nauczyciela akademickiego”. Przy dokonywaniu oceny nauczyciela akademickiego w zakresie wypełniania przez niego obowiązków dydaktycznych uwzględnia się oceny przedstawione przez studentów w ankietach prowadzonych po zakończeniu każdego cyklu zajęć dydaktycznych.

Ten formalny dokument reguluje wiele kwestii, tylko niepokój budzić może gwałtowna wymiana minimum kadrowego kierunku, w stosunku do wniosku o nadanie uprawnień do prowadzenia studiów II stopnia z 2010 roku, a właściwie z etapu odwoławczego powyższego wniosku z czerwca 2011 r., gdzie tylko 3 osoby z przedstawionego minimum pozostały w tym składzie wnioskowanej kadry. W stosunku do minimum studiów I stopnia ocenianego w 2008 roku pozostała tylko 1 osoba. Świadczy to o braku stabilności minimum kadrowego.

Oparcie minimum kadrowego na obcokrajowcach, którzy tylko prowadzą zajęcia podczas zjazdów, ponieważ mają swoje „podstawowe” miejsce w macierzystych Uczelniach za granicą, gdzie piastują funkcje dziekanów czy kierowników katedr, nie buduje w Uczelni środowiska pracy naukowej – zespołów badawczych.

System wspierania rozwoju naukowego i umiejętności dydaktycznych kadry obejmuje:

- organizowanie i współorganizowanie krajowych i zagranicznych konferencji naukowych,
- współfinansowanie kosztów uczestnictwa pracowników w konferencjach krajowych i zagranicznych,
- możliwość publikacji własnych prac badawczych pracowników w wydawnictwach Uczelnianych lub zewnętrznym.

Zespół oceniający odbył spotkanie z Kadrami akademicką. Na spotkaniu, które było symultanicznie tłumaczone na język ukraiński (uczestniczyło 4 profesorów ukraińskich), przewodnicząca przedstawiła cele wizytacji i kryteria oceny kierunku *zarządzanie*. Dyskutowano o metodach dydaktycznych, które są stosowane w realizacji procesu dydaktycznego na kierunku o profilu praktycznym. Osoby, które zabierały głos, podkreślały związki między Uczelniami, w których są zatrudnione na Ukrainie i Uczelnią WSHE. Spotkanie potwierdziło, iż komunikacja ze studentami musi odbywać się wyłącznie z pomocą tłumacza symultanicznego.

W stosunku do roku 2008, w którym odbyła się druga ocena jakości kształcenia na studiach pierwszego stopnia na kierunku *zarządzanie*, nastąpiły duże zmiany w składzie minimum kadrowego, bowiem tylko 1 osoba (samodzielny nauczyciel akademicki), wchodziła w skład tego minimum w roku 2008. Uwagi z poprzedniej wizytacji dotyczyły również obsady zajęć. Obecnie obsada zachowuje na ogół zgodność kwalifikacji naukowych z prowadzonymi przedmiotami, ale udział obcokrajowców nieznających języka polskiego wprowadza trudności dla studentów w percepcji zajęć.

**Załącznik nr 5- Nauczyciele akademicki realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.**

**Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego (ocena: studia I stopnia znacząco – studia II stopnia - częściowo)**

## Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryteriów szczegółowych*

4.1) Liczba i struktura kwalifikacji pracowników prowadzących zajęcia dydaktyczne umożliwia osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia odnoszących się do dyscyplin: nauki o zarządzaniu, ekonomia, finanse, prawo, socjologia oraz filozofia, jednak część kadry bardzo słabo zna język polski, co ogranicza pełną realizację efektów kształcenia. Niepokój budzi przydział seminariów magisterskich nauczycielom bez znajomości języka polskiego. Trudność ta może powodować brak komunikacji ze studentem (tylko tłumaczenie symultaniczne), brak znajomości polskiej literatury przez wykładowcę, a przede wszystkim nie ma możliwości ich oceny i pomocy w pisaniu prac dyplomowych w języku polskim. Przydział zajęć dydaktycznych jest na ogół zgodny z dyscypliną jaką prezentuje prowadzący zajęcia.

4.2) Dla wszystkich 12 osób wskazanych do minimum kadrowego Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy. Dla dwóch osób ze stopniem naukowym doktora nie został spełniony warunek prowadzenia samodzielnie 60 godzin zajęć dydaktycznych, co powoduje, że nie można ich zaliczyć do składu minimum kadrowego. Uczelnia nie spełnia wymagań dotyczącego minimum kadrowego dla studiów II stopnia kierunku zarządzanie, ponieważ zaliczono 7 osób w grupie samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych i tylko 3 osoby ze stopniem naukowym doktora. Natomiast, Uczelnia spełnia wymagania dotyczące minimum kadrowego dla studiów I stopnia kierunku zarządzanie, -zaliczono 7 osób w grupie samodzielnych pracowników nauki i 3 osoby ze stopniem naukowym doktora. Dorobek naukowy i kwalifikacje zawodowe zaliczonej do minimum kadry są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. Należy jednak zwrócić uwagę na to, że z 10 osób zaliczonych do minimum: wszyscy samodzielni pracownicy (7 osób) to obcokrajowcy ze słabą znajomością języka polskiego oraz niewielką aktywnością badań prowadzonych na rzecz Uczelni. Skład minimum kadrowego na kierunku *zarządzanie* w perspektywie długookresowej jest niestabilny, bowiem wszystkie wskazane do minimum kadrowego osoby zatrudnione zostały na czas określony i to na bardzo krótkie okresy. Dla 5 osób umowa o pracę kończy się 30.09.2014 r. , dla 3 osób są to jednoroczne umowy o pracę, dla 7 osób trzyletnie umowy, a umowy na tak krótki okres nie budują więzi w zakresie badań naukowych. Niepokój Zespołu Oceniającego budzi wymiana minimum kadrowego kierunku, w stosunku do wniosku o nadanie uprawnień do prowadzenia studiów II stopnia z 2010 roku, a właściwie z etapu odwoławczego powyższego wniosku z czerwca 2011 r. gdzie tylko 3 osoby z przedstawionego minimum pozostały z wnioskowanej kadry. W stosunku do minimum z 2008 roku pozostała tylko 1 osoba. Świadczy to o braku stabilności minimum kadrowego.

Warunek dotyczący stosunku liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla kierunku *zarządzanie*, do liczby studentów może być wyznaczony tylko dla studiów I stopnia i wynosi 1: 15 (10 nauczycieli: 153 studentów I stopnia), co spełnia wymagania określone w § 17 ust. 3 cytowanego wyżej rozporządzenia. Warunek ten dla studiów II stopnia nie może być wyznaczony z powodu braku minimum kadrowego.

4.3) Polityka kadrowa prowadzona w Uczelni jest określona w dokumentach formalnych, określających warunki i procedury zatrudnienia na poszczególnych stanowiskach. Dokument „Polityka kadrowa” – wydanie I z dnia 30.09.2012 pt. Zasady polityki kadrowej od roku 2012/2013 w Wyższej Szkole Ekonomiczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej” określają główne cele i obszary działania tej polityki.

## **Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych**

Siedziba WSEH mieści się w centrum Bielska przy ulicy gen. Wł. Sikorskiego 4 i 4c. W skład kompleksu architektonicznego Uczelni wchodzi 2 budynki dydaktyczne. Pomieszczenia administracyjne znajdują się w pierwszym budynku dydaktycznym.

Dodatkowo w ramach umowy z Miejskim Zarządem Oświaty istnieje możliwość doraźnego wynajmowania przestrzeni dydaktycznej do 2000 m<sup>2</sup>.

W budynkach dydaktycznych znajdują się sale wykładowe i ćwiczeniowe, pracownie komputerowe i językowe. Sale zostały po raz drugi certyfikowanym Laboratorium ECDL, w którym mogą odbywać się egzaminy, skutkujące uzyskaniem Europejskiego Certyfikatu Umiejętności Komputerowych. Największa aula przeznaczona jest dla 120 studentów, kolejna dla 100 i trzecia niemal dla 80 osób. Pozostałe sale zaprojektowano z myślą o zajęciach dla mniejszych grup: 15-30-osobowych (ćwiczeniowych).

W Uczelni znajdują się dwa laboratoria komputerowe. Wyposażenie obu pracowni składa się z 33-35 nowoczesnych komputerów z zainstalowanym oprogramowaniem (system operacyjny: Windows 7 z najnowszymi aktualizacjami, pakiet Microsoft Office 2007). Wszystkie komputery podłączone są do sieci bezprzewodowej i posiadają dostęp do Internetu.

Uczelnia posiada także w zapleczu dydaktycznym 27 laptopów, które wykorzystywane są do prowadzenia zajęć. Dzięki temu w miarę potrzeb istnieje możliwość stworzenia dodatkowej, mobilnej pracowni komputerowej.

Uczelnia posiada również własny serwer obsługujący indywidualne konta studentów (e-mail, www). Dzięki temu studenci otrzymują konta mailowe do bezpośredniego kontaktu z sekretariatem i wykładowcami. Oprócz oprogramowania poczty, na serwerze działa także ciągle rozwijająca się platforma MOODLE-WSEH, która wspomaga proces dydaktyczny. Obecnie platforma posiada łącznie 700 użytkowników regularnych. Ponadto, Uczelnia zapewnia wszystkim studentom dostęp do bezprzewodowego Internetu w obu budynkach dydaktycznych.

Biblioteka Uczelni funkcjonuje od roku 1997. Lokal biblioteczny jest przestronny i funkcjonalnie podzielony na wypożyczalnię, czytelnię oraz aneks internetowy. Wnętrze biblioteki zostało zaprojektowane tak, by wspierać pracę, samodzielne wyszukiwania o charakterze multidyscyplinarnym i korzystanie z zasobów Internetu. Stałymi czytelnikami biblioteki są studenci i wykładowcy. Z czytelni mogą korzystać również studenci innych Uczelni, którzy spotkają się tu z życzliwą i profesjonalną obsługą. Godziny pracy biblioteki dopasowane są do potrzeb studentów. W ten sposób jest ona dostępna dla całej społeczności akademickiej, niezależnie od realizowanego toku studiów.

W Uczelni działa system biblioteczno-informacyjny LIBRA zapewniający swobodny dostęp do niezbędnych materiałów (książek, skryptów, czasopism, norm, baz danych, atlasów). Księgozbiór zawiera pozycje wskazane jako literatura podstawowa i uzupełniająca (w odpowiedniej liczbie egzemplarzy dla czytelników biblioteki) oraz egzemplarze w czytelni. W czytelni znajduje się 10 miejsc dla czytelników oraz 2 miejsca stacjonarne z dostępem do Internetu. W obu budynkach jest dostęp do sieci szerokopasmowej. Ponadto, studenci mają dostęp do katalogu zasobów bibliotecznych Libra i mogą zamawiać książki za pośrednictwem Internetu.

Polityka gromadzenia zbiorów odzwierciedla potrzeby Uczelni, jest zgodna z jej profilem, uwzględnia między innymi obszary z zakresu organizacji i zarządzania, pedagogiki, psychologii, metodyki nauczania języków obcych, lingwistyki. Są to m.in. pozycje do nauki języków obcych: angielskiego, niemieckiego, francuskiego, hiszpańskiego, włoskiego, książki z historii kultury i literatury odpowiedniego obszaru językowego, materiały dotyczące kształcenia pedagogiczno-metodycznego, publikacje naukowe i popularnonaukowe z innych dziedzin wiedzy (nauki społeczne, stosowane i inne), pomocne w nauce przedmiotów

fakultatywnych. Księgozbiór biblioteki, jednak posiada braki w stosunku do literatury zalecanej w sylabusach przedmiotów dla kierunku *zarządzanie* (o czym poniżej) .

Księgozbiór biblioteki liczy obecnie 18550 woluminów. Wielkość zbiorów kształtuje się następująco: Książki - 16086 wol. Czasopisma - 17 tytułów prenumerowanych na bieżąco. Lista czasopism dla kierunku *zarządzanie* jest uboga.

Uczelnia podpisała 21 grudnia 2005 roku umowę o współpracy z Biblioteką Śląską w Katowicach. Zgodnie z nią studenci WSEH mogą korzystać z bogatych zbiorów tej Wszechnicy. Obecnie uzgadniane są warunki współpracy z Wojewódzką Biblioteką Pedagogiczną, oddział w Bielsku-Białej. Dobór publikacji oparty jest najczęściej na literaturze obowiązkowej, a zbiory biblioteki uzupełniane są systematycznie o nowości pojawiające się na rynku księgarskim. Zakup książek realizowany jest na podstawie zamówień składanych przez wykładowców i zgłaszanych potrzeb czytelnich studentów. Wydatki na zakup książek wynoszą średnio 20 tys. zł.

Wyszukiwanie informacji w bibliotece WSEH odbywa się w oparciu o cztery rodzaje katalogów: katalog rzeczowy, przedmiotowy, alfabetyczny i tytułowy, które dostępne są zarówno w postaci tradycyjnej, jak i poprzez komputerowy katalog typu OPAC.

Biblioteka dysponuje dostępem do wirtualnych zasobów EBSCO i QUESTIA. Witryna EBSCO udostępnia bazy czasopism z dziedziny humanistyki, nauk społecznych, biologii, techniki, ekonomii i gospodarki, medycyny i ochrony zdrowia. Biblioteka QUESTIA oferuje najpewniejsze i najbardziej zaufane internetowe zasoby na świecie. Od 2012 roku biblioteka posiada także dostęp do zasobów licencyjnych Wirtualnej Biblioteki Nauki finansowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Wypożyczanie zbiorów odbywa się na podstawie ważnej karty biblioteczej, wydawanej w oparciu o aktualną legitymację studencką WSEH. Z tej formy udostępniania mogą korzystać tylko studenci WSEH, wykładowcy oraz pozostali pracownicy.

W wypożyczalni panuje zasada wolnego dostępu do półek, co zapewnia czytelnikom bezpośredni kontakt z księgozbiorem i ułatwia im dokonanie wyboru odpowiedniej pozycji książkowej. Poszukiwaną pozycję można również zamówić telefonicznie lub za pomocą systemu LIBRA.

Ze zbiorów czytelni może natomiast skorzystać każdy zainteresowany jej zbiorami. Czytelnia jest do dyspozycji czytelnika w godzinach pracy biblioteki. W bibliotece dostępny jest sprzęt ułatwiający czytanie osobom słabo widzącym. Istnieje także możliwość wykonania na miejscu kserokopii z materiałów dostępnych w czytelni - zgodnie z zasadami prawa autorskiego.

Zbiory biblioteczne są niedostosowane do zalecanych pozycji literatury znajdujących się w sylabusach przedmiotów programu kształcenia kierunku *zarządzanie*. I tak:

- sylabus przedmiotu: **Wystąpienia publiczne** – studia II stopnia - braki literatury zalecanej w sylabusie – puste pozycje (100%),
- sylabus przedmiotu: **Badania marketingowe** – studia I stopnia - braki literatury zalecanej: na 2 podstawowe brakuje 2 pozycji, na 3 uzupełniające brakuje 3 pozycji (100%),
- sylabus przedmiotu: **Nauka o organizacji** – studia I stopnia - braki literatury zalecanej: na 6 podstawowych brakuje 6 pozycji, na 2 uzupełniające brakuje 2 pozycji (100%),
- sylabus przedmiotu: **Informatyka w zarządzaniu** – st. I stopnia - braki literatury zalecanej: na 3 podstawowe brakuje 3 pozycji, na 1 uzupełniające brakuje 1 pozycji (100%),
- sylabus przedmiotu: **Strategie przedsiębiorstw** – st. I stopnia - braki literatury zalecanej: na 2 podstawowe brakuje 2 pozycji, na 1 uzupełniające brakuje 1 pozycji (100%),
- sylabus przedmiotu: **Matematyka w zarządzaniu** – st. I stopnia - braki literatury zalecanej: na 3 podstawowe brakuje 2 pozycji, na 3 uzupełniające brakuje 3 pozycji (86%),
- sylabus przedmiotu: **Etyka w zarządzaniu** – st. II stopnia - braki literatury zalecanej: na 8 podstawowych brakuje 7 pozycji, na 3 uzupełniające brakuje 2 pozycji (82%),
- sylabus przedmiotu: **Finanse** (Eva Sikorova) – studia I stopnia - braki literatury zalecanej:

- na 5 podstawowych brakuje 2 pozycji, na 2 uzupełniające brakuje 1 pozycji,  
- sylabus przedmiotu: **Finanse** – studia I stopnia - braki literatury zalecanej:  
na 3 podstawowe brakuje 2 pozycji, na 5 uzupełniające brakuje 1 pozycji,  
- sylabus przedmiotu: Podstawy zarządzania – studia I stopnia - braki literatury zalecanej:  
na 4 uzupełniające brakuje 2 pozycji,

Z powyższego zestawienia wynika, że dla istotnych w procesie kształcenia przedmiotów brakuje 100% zalecanej literatury w bibliotece, a dla wielu przedmiotów występują istotne braki w zakresie literatury zalecanej.

Zasoby biblioteczne nie sprzyjają osiągnięciu zakładanych przedmiotowych efektów kształcenia.

Studenci pozytywnie ocenili stan bazy dydaktycznej oraz bibliotekę. Większość pozycji, których poszukiwali studenci, mogły zostać odnalezione w bibliotece Uczelnianej, ale z relacji studentów wynika, że sami wykładowcy wskazują, że egzaminy są realizowane na podstawie materiałów wykładowych, co nie zmusza ich do czytania literatury zalecanej w sylabusach.

Należy jednak zwrócić uwagę na nieaktualność księgozbioru, a także wskazane wyżej braki zalecanej literatury, o którą należałoby uzupełnić księgozbiór. W tym zakresie można także ocenić działanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia w Uczelni. W Załączniku nr 12 (materiały uzupełniające przesłane po wizytacji ZO do Biura PKA) znajduje się „Procedura tworzenia, zatwierdzania i realizowania Sylabusu/karty zajęć” (Zatwierdzona przez Kanclerza WSEH w Bielsku-Białej dnia 15 listopada 2013 r.), na którą składa się wiele elementów związanych z powstaniem sylabusu, ale końcowym dokumentem jest „Karta zgodności Sylabusu/Zajęć”, na której w punkcie 2 „Akceptacja odpowiedzialnego pracownika Biblioteki odnośnie literatury zajęć” pracownik biblioteki swoim podpisem z datą i pieczęcią stwierdza dostępność pozycji. Karta ta, kończy się informacją, że *„Brak akceptacji ze strony odpowiedzialnego pracownika biblioteki powoduje, że Sekretariat do czasu usunięcia wad, Sylabusu/Karty zajęć nie przyjmuje, a prowadzący zajęcia na podstawie tego Sylabusu/Karty zajęć nie jest dopuszczony do prowadzenia zajęć”*. Należy przypuszczać, że sylabusy zostały zweryfikowane, ponieważ wszystkie zajęcia zostały dopuszczone do prowadzenia. „Karta zgodności Sylabusu” jest kolejnym formalnym dokumentem, który w praktyce jeszcze nie funkcjonuje, co oznacza, że wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia nie jest skuteczny.

Miejsca odbywania praktyk studenckich są weryfikowane przez koordynatora ds. praktyk studenckich. Koordynator ten musi wyrazić zgodę, bądź też wydać skierowanie na odbycie praktyk studenckich, co pozwala na odpowiedni do kierunku *zarządzanie* dobór miejsca praktyk. Instytucje, w których odbywają się praktyki są oceniane przez studentów podczas procedury zaliczania praktyk studenckich.

Budynek Uczelni jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych w dostatecznym stopniu. Uczelnia podjęła także inicjatywy mające na celu lepsze dostosowanie bazy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami ruchowymi.

Ze względu na fakt, że Uczelnia znajduje się w pomieszczeniach zabytkowych nie było możliwe zbudowanie windy dla osób niepełnosprawnych. Jednakże w tym celu zakupiono specjalne schodolazy mające na celu ułatwienie poruszania się po klatkach schodowych osobom niepełnosprawnym.

W chwili wizytacji kierunku toalety w budynkach nie były dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, jednakże Uczelnia w ciągu 2014 roku planuje odpowiednią przebudowę toalet.

W bibliotece Uczelnianej nie znajduje się oprogramowanie, które pozwoli na korzystanie z komputerów bibliotecznych przez osoby niepełnosprawne.

Poprzednia wizytacja również podnosiła problem zbyt skromnych zasobów bibliotecznych co nie zostało przez Uczelnię poprawione.

## Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego (ocena: *znacząco*)

### Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Uczelnia zapewnia bazę materialną niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniającą potrzeby osób niepełnosprawnych. Zasoby biblioteczne nie zawierają wielu wskazanych w sylabusach przedmiotów zalecanych pozycji literatury. Lista czasopism z zakresu kierunku zarządzanie jest uboga.

## Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

W 2011 r. Uczelnia otrzymała pozytywną decyzję o nadaniu uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku *zarządzanie* na studiach II stopnia. Wniosek skierowany do Ministerstwa, a pozytywnie zaopiniowany przez Prezydium PKA, zawierał szeroki opis prowadzonych badań naukowych w Uczelni, a związanych z obszarem ocenianego kierunku *zarządzanie*. We wniosku przedstawiono wykazy publikacji (monografii, zbiorów artykułów), organizowanych konferencji naukowych, nie tylko osób z minimum kadrowego (4 polskich i 2 czeskich profesorów, 6 polskich adiunktów), a także pozostałych nauczycieli akademickich prowadzących nauczanie. Wszystkie te badania zakończyły się z chwilą odejścia kadry, która konstituowała oceniany kierunek we wniosku.

Materiały uzupełniające do Raportu Samooceny (nadesłane do Biura PKA) Załącznik nr 11 zawierają „Karty afiliacji badań naukowych - projektu badawczego” dla wszystkich osób tworzących minimum kadrowe. Każda „Karta afiliacji badań...” zawiera w punkcie 2 formułę „*Oświadczam, że niniejsze publikacje są afiliowane w Wyższej Szkole Ekonomiczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej*” i jest podpisana przez wykładowcę. Zawiera także datę podpisu. Wszystkie oświadczenia zostały zebrane i podpisane już po wizytacji Zespołu Oceniającego i dosłane jako materiały uzupełniające do Biura PKA.

Karta afiliacji badań naukowych zawiera w pierwszej części wykaz opublikowanych afiliowanych prac, a w drugiej części zgłoszonych do druku. Zespół oceniający dokonał analizy tych kart weryfikując je w zasobach internetowych. We wskazanych publikacjach obcokrajowców wydanych poza Polską była afiliacja tylko Uczelni zagranicznej, w której dana osoba jest zatrudniona. Szczegółowe informacje dotyczące kart afiliacyjnych poszczególnych osób z minimum kadrowego i innych, Zespół oceniający zawarł w załączniku nr 7.

Załącznik nr 9 – materiały uzupełniające do Raportu Samooceny przesłane do Biura PKA po wizytacji Zespołu Oceniającego zawiera „Wykaz publikacji pracowników kierunku *zarządzanie* w latach 2013-2014” obejmujący zestawienie publikacji z indywidualnych „kart afiliacji badań naukowych”. W świetle przedstawionej wyżej analizy, oznacza to, że nie wszystkie publikacje afiliowano przy WSEH Bielsko-Biała.

Załącznik nr 9 – materiały uzupełniające do Raportu Samooceny przesłane do Biura PKA po wizytacji Zespołu Oceniającego zawiera informacje na temat badań prowadzonych w latach 2012 – 2014, w podziale na:

- Kwoty pozyskane na badania z zewnętrznych źródeł finansowania (251 tys. zł)
- Projekty ze współudziałem naukowców spoza WSEH (kadra obcokrajowców),
- Projekty badawcze realizowane przez pracowników WSEH (kadra -Polska),
- Konferencje naukowe organizowane przez WSEH:

1. 28-29.11.2012 Bielsko-Biała „Współczesne koncepcje zarządzania w szkolnictwie wyższym”. Materiały konferencyjne cały czas oczekują na ukazanie się w formie monografii

2. 9.11.2013 Bielsko-Biała, „Teoretyczne i praktyczne aspekty kierowania zrównoważonym rozwojem regionu, przedsiębiorstwa i społeczeństwa” (brak informacji o wygłaszanych referatach, a w szczególności własnych pracowników),
  3. 20-21.01.2014 Bielsko-Biała, „Konkurencyjność oferty edukacyjnej: innowacje i otwarcie na nowe rynki (brak informacji o wygłaszanych referatach, a w szczególności własnych pracowników),
  4. 26-27.02.2014 Bielsko-Biała, „Marketing edukacji nowe podejście do promowania usług edukacyjnych” (brak informacji o wygłaszanych referatach, a w szczególności własnych pracowników).
- Publikacje naukowe Wydawnictwa WSEH w 2012-2014.
1. Współczesne problemy zarządzania organizacją. Bielsko-Biała 2012, ISBN 978-83-928226-7-7
  2. Innowacje w marketingu i zarządzaniu. Sumy/Bielsko-Biała 2013. ISBN 978-83-63649-04-3 (dostępne jest tylko wydanie ukraińskie – Innovacii yu marketingu i menedžmenti: monografiâ / za zag. - Sumi: TOV Drukars'kij dim Papirus, 2013 – s.615, ISBN 978-966-2787-63-4.
  3. *Zarządzanie* w szkolnictwie wyższym. Bielsko-Biała 2014, ISBN 978-83-63649-44-9 (w druku).

Powyższy wykaz świadczy, że Uczelnia zajmuje się organizacją konferencji, ale to nie tworzy dorobku z zakresu badań naukowych. Brak jest informacji o wygłaszanych referatach własnych pracowników i gości. Serwis internetowy tych konferencji jest bardzo ubogi w informacje (wizytówka: termin i miejsce).

Uczelnia zapewnia studentom możliwości uczestnictwa w prowadzonych badaniach naukowych w ograniczonym stopniu. W tym aspekcie należy podkreślić uczestnictwo studentów w dwóch kołach naukowych, które funkcjonują w ramach kierunku *zarządzanie*. Praca tych kół to pogłębianie wiedzy i umiejętności studentów w określonym zakresie. Koła naukowe znajdują się pod opieką nauczycieli akademickich. Brak informacji o efektach pracy tych kół. W materiałach uzupełniających (w załączniku nr 9) jest wykaz czterech projektów z udziałem studentów. Nie podano jednak żadnej informacji jak np. jakie zadania wykonywali studenci, jakie są efekty prac itp.

W odniesieniu do poprzedniej wizytacji ZO, w której zwrócono uwagę na brak studenckiego ruchu naukowego Uczelnia podjęła właściwe działania i na kierunku powstały koła naukowe, znajdujące się pod opieką nauczycieli akademickich, które poszerzają wiedzę i umiejętności studentów.

#### **Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego (ocena: *niedostatecznie*)**

##### **Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego**

**Wymiana 75% składu minimum kadrowego w stosunku do wniosku o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na studiach II stopnia, a dodatkowo na kadrę zagraniczną (wszyscy samodzielni pracownicy to obcokrajowcy – 7 osób – zatrudnieni na zagranicznych uczelniach, część z nich ze słabą znajomością języka polskiego) spowodowała, że badania naukowe w Uczelni nie były prowadzone w wystarczającym zakresie. Zaprezentowane w materiałach uzupełniających rezultaty badań naukowych świadczą o tym, że nie istnieje ukształtowana kultura prowadzenia badań i składania oświadczeń afiliacyjnych. Rezultaty prowadzonych badań naukowych powinny być wykorzystywane w procesie kształcenia. Studenci mają możliwość uczestniczenia w pracach dwóch kół naukowych, które zajmują się poszerzaniem zdobywanej wiedzy, uzupełniając w tym zakresie proces dydaktyczny. Brak informacji o efektach pracy tych kół.**

## Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

### 7.1)

Zasady przyjęć na studia regulują dwie Uchwały Senatu: Uchwała nr 3/05/12/S Senatu WSE-H z dnia 27 maja 2012 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji oraz form studiów na poziomie kształcenia pierwszego stopnia w roku akademickim 2013/2014 oraz Uchwała nr 4/05/12/S Senatu WSE-H z dnia 27 maja 2012 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji oraz form studiów na poziomie kształcenia drugiego stopnia w roku akademickim 2013/2014. Rejestracja kandydatów następuje z wykorzystaniem strony internetowej Uczelni. Rekrutacja na studia jest prowadzona przez Komisję Rekrutacyjną. Decyzję o przyjęciu lub nieprzyjęciu na studia wydaje przewodniczący komisji rekrutacyjnej lub kierownik podstawowej jednostki organizacyjnej. W uchwale znajduje się zapis, że „wyniki egzaminu dojrzałości nie są podstawą przyjęcia na studia”. O przyjęciu na studia I stopnia decyduje kolejność zgłoszeń. Treść uchwały rekrutacyjnej jest rozbudowana w stopniu wystarczającym. Kandydatów będących laureatami i finalistami olimpiad przedmiotowych przyjmuje się w pierwszej kolejności. Dla celów rekrutacji kandydatów niepełnosprawnych powołuje się pełnomocnika. Brak jest informacji o zasadach przyjmowania kandydatów, którzy ukończyli szkołę średnią dającą uprawnienia matury międzynarodowej (IB) lub zagraniczną szkołę średnią. Kandydaci na studia II stopnia muszą dostarczyć kopie dyplomu ukończenia studiów. O przyjęciu na studia II stopnia decyduje kolejność zgłoszeń.

Zasady rekrutacji przyjęte na kierunku *zarządzanie* w wizytowanej Uczelni należy rozpatrzyć z perspektywy studiów pierwszego i drugiego stopnia.

Kryteria i zasady rekrutacji przyjęte na studiach pierwszego stopnia spełniają zasady obiektywizmu. Zostały one oparte na wynikach egzaminów maturalnych. Zgłoszenia kandydatów są weryfikowane przez komisję rekrutacyjną.

Natomiast kryteria rekrutacji na studia drugiego stopnia zostały określone na podstawie oceny ze studiów, przy czym przy ocenie niższej niż 3.0 przeprowadzana jest rozmowa kwalifikacyjna.

Studenci pozytywnie odnieśli się do przyjętych zasad rekrutacji. Wielkość rekrutacji także została przez studentów uznana jako odpowiednia do możliwości Uczelni.

### 7.2)

Nakład pracy studentów niezbędny do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia został określony poprzez przypisanie punktacji ECTS do wszystkich przedmiotów. Zdaniem studentów, przypisanie punktów w większości nastąpiło zgodnie z zasadami punktacji. Jednakże w zakresie liczby godzin kontaktowych w ramach niektórych przedmiotów mogą pojawiać się dysproporcje polegające na zbyt dużej liczbie godzin, które student ma poświęcić na analizowanie przesyłanych drogą online materiałów dydaktycznych, względem odbytych godzin kontaktowych.

Przyjęty system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na weryfikację uzyskiwanej przez nich wiedzy, ale rzadko pojawiająca się, w opinii studentów, forma weryfikacji cząstkowej nie motywuje studentów do bieżącego uczenia się, co jest istotnym mankamentem systemu oceny. Studenci wskazali jednocześnie, że postawa części nauczycieli akademickich stanowi czynnik motywujący do nauki. W drugiej kolejności system ocenia zakres nabywanych umiejętności kompetencji i społecznych.

Zasady oceniania studentów podczas egzaminów z poszczególnych przedmiotów są w opinii studentów, przejrzyste i obiektywne. Studenci pozytywnie odnieśli się do procesu egzaminowania.

### 7.3)

Studenci wizytowanego kierunku mają możliwość odbycia części swoich studiów za granicą w ramach stypendium Erasmus+. Uczelnia umożliwia studentom przenoszenie i

uznanie osiągniętych w zagranicznej Uczelni efektów kształcenia poprzez punktację ECTS. Zasady aplikowania o udział w stypendium Erasmus+ zostały określone na stronie internetowej Uczelni.

Ponadto w programie kształcenia przewidziano nauczanie wybranego języka obcego, który student powinien w toku studiów drugiego stopnia opanować na poziomie B2+.

W zakresie popularyzacji wiedzy na temat punktacji ECTS należy stwierdzić, że studenci nie wiedzą na czym polega istota ich funkcjonowania i nie byli w tym zakresie informowani przez Uczelnię. Rekomendowane jest przeprowadzenie akcji informacyjnej, mającej na celu uświadomienie studentom roli systemu punktów ECTS w procesie kształcenia.

W chwili wizytacji ZO na kierunku *zarządzanie* żaden ze studentów nie przebywał na wymianie zagranicznej. Jak wynika ze spotkania ze studentami z ZO, ze względu na niestacjonarny tryb studiów i równoległą ze studiami pracę zawodową, wykazują oni małe zainteresowanie tą wymianą.

#### 7.4)

Studenci kierunku *zarządzanie* wizytowanej Uczelni objęci są systemem opieki dydaktycznej opartym na zajęciach dydaktycznych odbywających się w formie wykładów, ćwiczeń, lektoratów i seminariów. Studenci zasadniczo pozytywnie odnoszą się do większości stosowanych metod dydaktycznych, z wyłączeniem wykładów (np. makroekonomia, koncepcje zarządzania, *zarządzanie* zasobami ludzkimi), tłumaczonych symultanicznie z języka rosyjskiego lub ukraińskiego. Podczas zajęć dydaktycznych stosowane są prezentacje multimedialne, jednakże w ramach zajęć tłumaczonych symultanicznie – prezentacje niejednokrotnie pisane są cyrylicą, co znacznie utrudnia percepcję prezentowanego materiału.

System opieki dydaktycznej składa się także na platformę Moodle, w ramach której studentom są udostępniane materiały dydaktyczne. Materiały te przybierają formę albo zapisów treści wykładów (często ich tłumaczenie), albo prezentacji multimedialnych. Studenci odnieśli się do takiego wykorzystania platformy Moodle bardzo krytycznie.

Przedmiot „Prawo” został zrealizowany tylko w wymiarze 4 godzin konwersatorium, a pozostałe 26 godzin w trybie pracy własnej – e-learningu. Studenci podczas spotkania z wskazywali taką praktykę „skracania” zajęć jako dużą nieprawidłowość.

Nauczyciele akademicki są dostępni dla studentów na dyżurach i konsultacjach podczas zjazdów. Studenci mają do dyspozycji sylabusy poszczególnych przedmiotów, w których zawarto informacje dot. formy zaliczenia przedmiotu, liczby punktów ECTS, oraz opis efektów kształcenia.

W zakresie opieki naukowej mają możliwość uczestniczenia w kołach naukowych, które działają na kierunku. Koła te pozwalają na poszerzenie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych studentów. Chętnie uczestniczą w pracach kół naukowych, które przewidują m.in. udział w organizowanych spotkaniach z przedstawicielami lokalnej gospodarki.

Zalecane materiały dydaktyczne to przede wszystkim materiały z zajęć udostępniane studentom w różnej formie poprzez platformę Moodle. Studenci określają je jako niezbędne do zaliczenia przedmiotu, jednakże ich jakość jest różnorodna. Udostępnione materiały nie zostały wystandaryzowane.

Studenci są motywowani do osiągania lepszych efektów kształcenia przede wszystkim poprzez stypendia dla najlepszych studentów, które są przyznawane na podstawie regulaminu przyznawania pomocy materialnej. Regulamin ten nie jest dostępny na stronie internetowej Uczelni. Wskazali, że obok tego bodźca finansowego, także przyjazna postawa nauczycieli akademickich stanowi dla nich ważny element motywujący do nauki.

W ramach kierunku rzadko wykorzystywane są częściowe formy weryfikacji osiąganych przez studentów efektów kształcenia. Zwiększenie stopnia ich zastosowania zwiększyłoby motywację studentów do bieżącej nauki.

Jednostka stosuje system pomocy materialnej oparty na regulaminie pomocy materialnej, który został ustalony przez Rektora w porozumieniu z organem samorządu studenckiego, co spełnia przesłanki art. 186 ust. 1 ustawy. Zgodnie z regulaminem studenci mogą zwracać się do Uczelni o stypendia socjalne, dla osób niepełnosprawnych, zapomogi, oraz stypendium dla najlepszych studentów. Studenci pozytywnie odnieśli się do procedury aplikowania o przyznanie stypendium oraz do sposobu i terminowości i wypłacania.

Uczelnia oferuje studentom możliwości rozwoju zawodowego poprzez aktywną działalność Biura Karier. Biuro to, we współpracy z podmiotami zewnętrznymi, oferuje studentom różnego rodzaju warsztaty i szkolenia, które pozwolą studentom na lepsze odnalezienie się na rynku pracy. Studenci ze względu na niestacjonarny tryb studiów są jednak wciąż w niskim stopniu zainteresowani tego typu dodatkowymi, bezpłatnymi zajęciami. Biuro Karier wysyła do studentów oferty praktyk, staży i pracy. Dodatkowo inicjatywą Biura Karier jest wysyłanie do studentów newslettera z bieżącymi informacjami dotyczącymi oferty Biura.

Na polu rozwoju kulturowego aktywną rolę w Uczelni zajmuje samorząd studencki, który włącza się w liczne przedsięwzięcia kulturalne o skali uczelnianej i lokalnej. Uczelnia zagwarantowała samorządowi studenckiemu dogodne pomieszczenie z pełnym wyposażeniem biurowym, oraz wyasygnowała coroczny budżet na działalność studencką. Dzięki temu studenci są w stanie sami organizować ligi sportowe, koncerty, czy akcje charytatywne, wykorzystując do tego także dostępne pomieszczenia Uczelni.

Dbając o rozwój społeczny studentów Uczelnia umożliwia im udział w różnego rodzaju spotkaniach z przedstawicielami lokalnego życia gospodarczego. W ramach tych spotkań studenci mają możliwość zapoznania się ze specyfiką lokalnego rynku pracy, a także poznać aspekty funkcjonowania poszczególnych sektorów gospodarki obecnych w Bielsku-Białej. Cennym przykładem współpracy Uczelni z podmiotami sektora prywatnego są wyjazdy studentów zarządzania do pobliskiej fabryki samochodów, w której studenci zapoznają się z różnymi metodami zarządzania.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO wyrażali ogólne zadowolenie ze stosowanego systemu opieki naukowej, materialnej i socjalnej. Pozytywna jest także ich ocena ogółu pomocy dydaktycznej, poza elementami – ważnymi dla całego procesu – jak wykłady z podstawowych przedmiotów tłumaczone w sposób nierzetelny, czy nadmierne stosowanie formy e-learningowej. Studenci wyrazili zadowolenie z praktycznego aspektu procesu dydaktycznego i podkreślili pozytywną postawę nauczycieli akademickich w stosunku do nich.

Studenci mogą zgłaszać swoje skargi i wnioski do sekretariatu jednostki. Model ten im odpowiada i w razie kwestii problemowych udają się oni na dyżur do odpowiednich pracowników Uczelni. W ramach Uczelni funkcjonuje komisja dyscyplinarna, jednakże nigdy nie podejmowała ona działań. W jej trzyosobowym składzie przewidziane jest miejsce dla przedstawiciela studentów, co spełnia wymogi art. 213 pkt 5 ustawy.

Studenci pozytywnie odnieśli się do obsługi administracyjnej Uczelni, wskazując na kompetentność osób zatrudnionych w dziale obsługi studentów. Jediną rekomendacją w tym zakresie jest zamieszczenie na stronie internetowej Uczelni Regulaminu Studiów oraz Regulaminu pomocy materialnej.

Podczas spotkania z ZO studenci wyrażali ogólne zadowolenie z decyzji o podjęciu studiów na kierunku *zarządzanie* Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej. Proces kształcenia spełnia ich oczekiwania i pozwoli na zdobycie dyplomu w trybie niestacjonarnym, z jednoczesną możliwością pracy zawodowej.

Studenci pozytywnie odnoszą się do swojej Uczelni, wskazując iż ma ona renomę na lokalnym rynku pracy. Wyrażali przekonanie, że ukończone studia pozwolą im na podjęcie pracy lub uzyskanie lepszego stanowiska – w związku z dziedziną *zarządzanie*.

Jako największy plus swojej Uczelni studenci wskazali pozytywnie nastawioną kadrę. Natomiast największym minusem jest późne ustalanie harmonogramów zajęć, brak informacji organizacyjnych oraz – mimo znaczących zmian w tym zakresie – obciążenie zajęciami w czasie zjazdu. Dla części studentów problemem jest także stosowana metoda e-learningowa ograniczająca kontakt z nauczycielami akademickimi oraz zajęcia tłumaczone symultanicznie.

W odniesieniu do poprzedniej wizytacji ZO PKA, w ramach kierunku usprawniono system opieki naukowej i dydaktycznej poprzez uporządkowanie harmonogramu zajęć, który nie zawiera niedogodnych zajęć w piątkowe wieczory, a także wyeliminowano długie przerwy między zajęciami. Nadal studenci są w mniejszym stopniu obciążeni liczbą zajęć kontaktowych. Znacznie rozwinięto system opieki naukowej poprzez utworzenie kół naukowych.

Do tej pory pojawiają się jednak problemy z zajęciami prowadzonymi przez obcojęzycznych nauczycieli akademickich, których tłumaczenie bywa nierzetelne.

### **Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego (*ocena: znacząco*)**

#### **Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych**

**7.1) Zasady i kryteria rekrutacji oparte są na zasadzie obiektywizmu. Jednostka przyjmuje liczbę studentów odpowiednią w stosunku do swoich możliwości.**

**7.2) Przyjęty system oceny osiągnięć studentów w umiarkowany sposób jest zorientowany na proces uczenia się, przede wszystkim ze względu na rzadkie stosowanie weryfikacji częściowej. Ocena osiągnięć zorientowana jest głównie na sprawdzenie wiedzy.**

**7.3) Studenci mają możliwość uczestniczenia w wymianie międzynarodowej i odbycia części swoich studiów za granicą. Uczelnia umożliwia przenoszenie osiągnięć uzyskanych poza macierzystą Uczelnią poprzez zastosowanie punktacji ECTS.**

**7.4) System opieki naukowej, materialnej i socjalnej spełnia oczekiwania studentów, jednakże w zakresie opieki dydaktycznej pojawiają się problemy związane z nadmiernym stosowaniem formy e-learningowej oraz nierzetelnie tłumaczonymi wykładami, które są prowadzone przez obcojęzycznych nauczycieli akademickich.**

### **Kryterium 8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.**

#### **8.1)**

W Uczelni wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia został ustalony i zatwierdzony przez Senat na mocy Uchwały nr 11/05/09 z dnia 21 maja 2009 r. w sprawie wprowadzenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. System ten został zmieniony i uaktualniony przez Senat Uchwałą nr 3/12/11 w dniu 1 grudnia 2011 r. w sprawie wprowadzenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia – z uwzględnieniem wymagań zawartych w znowelizowanej ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym.

W załączniku do tej Uchwały określono podstawowe zadania systemu, a także opis misji, polityki i kultury jakości, tworzących ten system. Szczegółowy opis procedur, założeń, środków oraz narzędzi bezpośrednio dotyczących funkcjonowania wewnętrznego systemu

zapewnienia jakości kształcenia w Uczelni, mających wpływ na realizację procesu dydaktycznego został opracowany i zatwierdzony przez Senat Uchwałą nr 6/02/12 w dniu 1 lutego 2012 r. w sprawie opisu procedury decyzyjnej związanej z wewnętrznym systemem zapewnienia jakości kształcenia. Określono w nim również sposób realizacji, organy odpowiedzialne za jego sprawne funkcjonowanie, a także zakres kompetencji związanych z wdrożeniem i funkcjonowaniem tego systemu. Za realizację systemowych rozwiązań związanych z wdrażaniem systemu odpowiedzialny jest Rektor, który czuwa nad prawidłowością procesu, współdziałając z Uczelnianym Zespołem ds. zapewnienia jakości kształcenia. Uchwałą nr 50/07/13 z dnia 15 lipca 2013 r. Senat zatwierdził zmiany dotyczące struktury decyzyjnej związanej z wewnętrznym systemem zapewnienia jakości kształcenia.

Realizację Uczelnianego Systemu Jakości Kształcenia zapewnia powołany przez Rektora – Uczelniany Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Powołaniem nr 15B/2013 z dnia 4 października 2013 r. Rektor powołał 5 osobowy Uczelniany Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Do podstawowych zadań tego Zespołu należy m.in. monitorowanie programów kształcenia, tworzenie procedur doskonalenia systemu, opracowanie i wdrożenie polityki i kultury jakości, opracowanie procedur ewaluacji systemu zapewnienia jakości kształcenia, opracowanie procedury wprowadzenia systemu informacyjnego związanego z tym systemem, zaś przedstawiciel studentów odpowiedzialny jest za opracowanie procedur związanych ze sprawami studenckimi w systemie jakości. Nad sprawną koordynacją pracy Uczelnianego Zespołu czuwa powołany przez Rektora w dniu 4 października 2013 r. - Pełnomocnik Rektora ds. zapewnienia jakości kształcenia. Do zadań Pełnomocnika należy ponadto opracowywanie sprawozdań dla Rektora z działalności Zespołu, opracowywanie planów naprawczych systemu, planów hospitacji zajęć dydaktycznych, przekazywanie Rektorowi bieżących informacji o badaniach ankietowych, a także dokonywanie analizy rezultatów badań ankietowych i przekazywanie Rektorowi protokołów z posiedzeń Zespołu.

Efektom prac Zespołu był skierowany do Senatu zestaw procedur związanych z wdrożeniem i doskonaleniem w Uczelni jakości kształcenia, które zostały zatwierdzone w Uchwale nr 7/11/13 w dniu 15 listopada 2013 r. Wprowadzono m. in. procedury dotyczące uchwalania programu studiów, nowych specjalności, obowiązków nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne, zaliczenia przedmiotów, praktyk studenckich, procesu dyplomowania, etyki studentów i nauczycieli akademickich, ankietyzacji opinii studentów, hospitacji zajęć dydaktycznych, audytu wewnętrznego, a także działań doskonalących.

Uczelnia posiada dokumentację potwierdzającą funkcjonowanie Uczelnianego Zespołu ds. zapewnienia jakości kształcenia, tj. protokoły posiedzeń Uczelnianego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, w czasie których omawiana była tematyka związana z wprowadzaniem procedur dotyczących jakości, analiz badań ankietowych, karier zawodowych studentów i absolwentów, organizacji praktyk zawodowych.

Na podstawie dokumentów przedstawionych w czasie wizytacji stwierdzono, iż na posiedzeniach Senatu była omawiana problematyka związana z funkcjonowaniem w Uczelni systemu jakości kształcenia, w tym oceny prowadzonych w Uczelni kierunków studiów.

Zarządzanie ocenianym kierunkiem podporządkowane jest wewnętrznemu systemowi zapewnienia jakości kształcenia oraz strukturze organizacyjnej Uczelni. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia funkcjonuje od roku 2009. W strukturze organizacyjnej systemu wyodrębniono następujące gremia:

- Rada Programowa jako organ wnioskujący, opiniodawczy, nadzorujący jakość kształcenia. Do kompetencji Rady należy czuwanie nad organizacją procesu kształcenia i toku studiów we WSEH. Rada Programowa opiniuje i określa standardy i programy nauczania oraz nadzoruje ich wdrażanie. Rada jest powoływana przez dyrektora Kolegium

- Uczelniany zespół ds. jakości kształcenia, który jest gremium opiniodawczo-doradczym i kontrolnym na szczeblu Uczelni, monitorującym i doskonalącym system wewnętrznej jakości. Pracami zespołu kieruje pełnomocnik ds. Zapewnienia jakości kształcenia  
Do głównych zadań zespołu należy:
  - a) weryfikacja zakładanych efektów kształcenia,
  - b) opiniowanie powołania nowych kierunków,
  - c) opiniowanie programów studiów,
  - d) bieżące monitorowanie przebiegu procesu dydaktycznego.
- Audytor zewnętrzny z ramienia Założyciela: Audytor zewnętrzny zobowiązany jest do pełnienia nadzoru nad wdrożonym systemem zapewnienia jakości kształcenia. Celem audytu zewnętrznego m.in. jest wyeliminowanie błędów systemu i wskazanie procedur naprawczych.

Za wdrożenie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, realizację systemowych rozwiązań związanych z doskonaleniem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia odpowiedzialny jest Rektor WSEH, który współdziała z dyrektorem Kolegium Nauk Humanistycznych i Społecznych oraz pełnomocnikiem ds. zapewnienia jakości kształcenia. Schemat organizacyjny zarządzania kierunkiem w aspekcie zarządzania jakością kształcenia przedstawiony w raporcie samooceny wyszczególnia ponadto Dyrektora Kolegium Nauk Humanistycznych i Społecznych, Pełnomocników Dyrektora Kolegium Nauk Humanistycznych i Społecznych, ds. modułów, Zespoły ds. kształcenia modułowego oraz Radę Społeczno-Gospodarczą. Zadania i kompetencje Uczelnianego zespołu ds. jakości kształcenia oraz Rady Programowej są określone właściwie, natomiast brak jest określenia zadań dla Dyrektora Kolegium Nauk Humanistycznych i Społecznych, Pełnomocników Dyrektora Kolegium Nauk Humanistycznych i Społecznych, ds. modułów, Zespołów ds. kształcenia modułowego.

Uczelnia ma opracowaną politykę jakości. Podstawowe cele w zakresie polityki jakości postawione przez kierownictwo to: Przygotowanie absolwentów dla potrzeb rynku pracy, udział w transformacji społeczno-gospodarczej wiodącej do społeczeństw wiedzy, wychowanie studentów poprzez kształtowanie postaw obywatelskich oraz prospołecznych o wysokiej etyce zawodowej i poczuciu odpowiedzialności, aktualizacja programów nauczania uwzględniająca najnowszy dorobek naukowy i potrzeby rynku pracy, rozszerzenie zakresu oferowanych usług edukacyjnych i badań naukowych. Polityka jakości określa jasno zakres odpowiedzialności i kompetencji władz Uczelni, zakłada zaangażowanie całej Społeczności akademickiej w sprawy jakości, systematyczne podnoszenie kwalifikacji i rozwój naukowy pracowników, ustawiczną modernizację bazy naukowo-dydaktycznej Uczelni, efektywną współpracą z innymi ośrodkami naukowymi oraz podmiotami sektora gospodarki miasta i regionu.

Realizację polityki jakości ma wspomagać wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia. Określone zostały cele systemu, którymi są;

- zatwierdzenie, monitorowanie i okresowy przegląd planów studiów i programów kształcenia i związanych z nimi efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji/postaw społecznych,
- doskonalenie organizacji procesu dydaktycznego, w tym organizacji i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych, metod kształcenia, stosowanych kryteriów i procedur oceny studentów,
- dbanie o wysokie kwalifikacje kadry dydaktycznej i podniesienie rangi pracy dydaktycznej,
- włączenie w proces zapewnienia jakości kształcenia studentów i interesariuszy zewnętrznych, poprzez zbieranie opinii studentów i absolwentów na temat realizacji procesu dydaktycznego i nabytych kompetencji oraz opinii potencjalnych pracodawców na temat przygotowania studentów do pracy zawodowej (opinie Rady Społeczno-Gospodarczej przy WSEH w Bielsku-Białej),

- wspieranie aktywności kół naukowych i dbałość o uczestnictwo studentów w realizacji procesów badawczych,
- utrzymywanie samorządności studenckiej, dbałość o sprawy studentów,
- zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o efektach kształcenia, metodach oceny i weryfikacji efektów kształcenia.

Zespół oceniający podczas wizytacji zapoznał się z dokumentacją wewnętrznego systemu zapewnienia jakości, która obejmuje: Księgę jakości, procedury systemu zarządzania jakością, wewnętrzne akty normatywne oraz instrukcje i zewnętrzne akty normatywne. Księga Jakości zawiera takie elementy jak: Polityka jakości, prezentacja Uczelni, Księga - podstawowe informacje, system zarządzania jakością, odpowiedzialność kierownictwa, *zarządzanie* zasobami, wykonywanie usług edukacyjnych, procesy mierzenia i oceny doskonalenia usług.

W ramach systemu opracowane zostały procedury wspomagające jego funkcjonowanie jak np.: Procedura opracowania i zarządzania dokumentami systemu zarządzania jakością, Procedura przeglądu zarządzania, procedura prowadzenia zajęć dydaktycznych (obejmuje sylabusy, zasady obsady zajęć, procedura prowadzenia zajęć na platformie Moodle, Procedura wewnętrznego audytu jakości, Procedura działań korygujących, Procedura działań zapobiegawczych oraz procedury pomocnicze, jak np. Uchwalanie programu studiów, Wprowadzenie nowej specjalności, wprowadzenie nowego przedmiotu, obowiązki nauczycieli akademickich zaliczanie semestru, zaliczanie przedmiotu, proces dyplomowania, ocena samodzielności przygotowania prac dyplomowych, rozpatrywanie podań i odwołań, ankietyzacja opinii studentów, hospitacja zajęć, audyt wewnętrzny, przegląd systemu. Po wizytacji, Uczelnia reagując na uwagi sformułowane przez ZO w czasie podsumowania, nadesłała dodatkowe informacje, w tym między innymi dokumentację dotyczącą procedur zatrudniania nauczycieli akademickich, prowadzenia badań naukowych, organizowania konferencji, tworzenia, zatwierdzania i realizowania sylabusu (w tym karta zgodności zalecanej literatury z zasobami biblioteki). Opis procedury zawiera: cele i zakres procedury, osoby lub gremia odpowiedzialna, postępowanie itp.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia obejmuje między innymi:

a). Ocenę weryfikacji efektów kształcenia

Weryfikacja efektów kształcenia oparta jest na miernikach ilościowych i jakościowych. Podstawą oceny efektów kształcenia są raporty pełnomocnika rektora ds. systemu zapewnienia jakości kształcenia, wyniki okresowych i doraźnych ankiet studenckich oraz wnioski, uwagi składane przez pracowników, studentów i interesariuszy zewnętrznych Uczelni. Podstawowymi kryteriami weryfikacji efektów kształcenia są: egzaminy, prace kontrolne, kolokwia, projekty badawcze, aktywność na zajęciach, referaty, opracowania określonych tematów i ich prezentacje, dyskusje i studium przypadków. Zakłada się, aby zasady egzaminowania studentów oprócz testów prawda-falsz i testów wyboru, zawierały pytania problemowe i zadania. W celu realizacji założonego poziomu jakości kształcenia student jest informowany szczegółowo przed zajęciami o wymogach i kryteriach zaliczenia przedmiotu. Na kierunku *zarządzanie* obowiązują przyjęte zasady dyplomowania oraz wymogi formalne, dotyczące przygotowywania prac dyplomowych. Mają one na celu ujednolicenie konstrukcji pracy i kryteriów ich oceny. Ujednolicane są zasady przeprowadzania i oceny z egzaminów dyplomowych, a także arkusze recenzji tych prac. W celu weryfikacji samodzielności napisanej pracy dyplomowej stosowana jest odpowiednia procedura antyplagiatowa. Obowiązujące pytania teoretyczne dla kierunku *zarządzanie* odpowiadają założonym efektom kształcenia. Promotor jest zobowiązany do rzetelnego zweryfikowania pracy dyplomowej pod kątem plagiatu ewentualnie zapożyczeń.

Zespół oceniający pragnie zaznaczyć, iż do roku akademickiego 2013/2014 proces dyplomowania na studiach I stopnia nie zakładał obowiązku pisania prac dyplomowych. W związku ze zmianami przepisów prawnych obowiązek ten przywrócono od roku 2013/2014.

Ponadto istotnym problemem jest obsada seminarium dyplomowego przez osoby ze słabą znajomością języka polskiego co nie zapewnia właściwej opieki nad pracami dyplomowymi. Stąd znacząca liczba prac dyplomowych prowadzona była przez doktorów, co na studiach II stopnia nie jest właściwym rozwiązaniem.

Ważnym elementem oceny i weryfikacji jakości kształcenia na kierunku *zarządzanie* są hospitacje zajęć, dokonywane w trakcie każdego semestru. Zespół oceniający otrzymał od pełnomocnika ds. jakości kształcenia informacje dotyczące zasad przeprowadzania hospitacji. W Uczelni powołane zostały zespoły hospitacyjne. Hospitacje dokonywane są przez zespół hospitacyjny. Hospitacje realizowane są zgodnie z procedurą hospitacji zajęć dydaktycznych. Ocena hospitacji jest przedstawiona na ujednoliconych arkuszach hospitacji oraz protokołach hospitacji. Hospitujący informują ocenianego pracownika o wynikach hospitacji, wskazując mocne i słabe strony prowadzonych zajęć, aby na tej podstawie wspólnie opracować sposób poprawy jakości prowadzonych zajęć. Zespół oceniający pragnie zwrócić uwagę, że w kartach-arkuszach hospitacyjnych pojawia się określenie ocena „zajęć pedagogicznych” - nie jest to zrozumiałe o jaką zatem chodzi ocenę. Ocena pracy na platformie Moodle-WSEH dokonywana jest zgodnie z odrębną procedurą hospitacji zajęć prowadzonych na platformie i dokumentowana za pomocą odpowiedniego formularza. Analiza arkuszy hospitacyjnych pokazała bardzo krytyczną ocenę wielu nauczycieli w zakresie zajęć e-learningowych. Nie przyniosło to jednak istotnych i skutecznych działań naprawczych.

#### b). Ocena jakości kadry.

Kadra akademicka prowadząca zajęcia na kierunku *zarządzanie* podlega ocenie okresowej, ocenie w procesie ankietyzacji czyli opinii studentów oraz poprzez hospitacje. Ocena okresowa przeprowadzona jest według opracowanej Ankiety pracownika naukowego. Arkusz oceny okresowej pracownika WSE-H w Bielsku- Białej obejmuje ocenę wymieniając między innymi takie obszary jak: Wiedza fachowa i podnoszenie kwalifikacji, jakości i ilość wykonywanej pracy, postawa wobec studentów, Inicjatywa i otwartość na zmiany, zaangażowanie i dyspozycyjność, komunikatywność, samodzielność i odpowiedzialność, realizacja celów. Ocenę kończą: ocena ogólna, wnioski i sugestie szkoleniowe i rozwojowe. Zdaniem Zespołu oceniającego taki system oceny wymaga wypracowanie właściwych kryteriów oceny i sposobów pomiaru. Ostatnio przeprowadzona ankieta według informacji Uczelni, obejmowała ocenę za lata 2010-2013. Jest ona uzupełniana co roku.

Na kierunku *zarządzanie* prowadzony jest proces ankietyzacji dotyczący oceny zajęć oraz oceny kadry prowadzącej zajęcia. Ankiety przeprowadzane są wśród studentów w każdym semestrze danego roku akademickiego, po zakończeniu cyklu zajęć. Student ocenia w skali punktowej m.in. sposób prowadzenia zajęć, stopień zrozumiałości treści, itp., Są też pytania otwarte które pozwalają na swobodne wypowiedzi na dowolny temat. Dostęp do syntetycznych wyników, zamieszczanych na platformie Moodle-WSEH mają nauczyciele akademicki i studenci.

W Uczelni gromadzone są również opinie studentów zbierane przez Biuro Karier WSEH. Opracowano raport z pierwszej edycji badań w 2012 roku pt. „Opinie studentów ostatnich lat studiów na temat jakości kształcenia i organizacji studiów w WSEH oraz nabytych kompetencji w procesie kształcenia”. W raporcie tym znajdują się oceny studentów kierunku *zarządzanie*, w zdecydowanej większości pozytywne. Jest to badanie stanowiące etap projektu „Monitorowanie karier zawodowych absolwentów WSEH w Bielsku-Białej”, umożliwiający śledzenie losów zawodowych absolwentów i ocenę dostosowania kierunku studiów do potrzeb rynku pracy.

System jakości kształcenia odnosi się również do rozwiązywania spraw trudnych w tym np. patologicznych. Na studiach pierwszego stopnia na kierunku *zarządzanie* realizowany jest przedmiot ochrona własności intelektualnej, wskazujący m.in. na naganność i konsekwencje przepisywania cudzych tekstów i nieuprawnionych zapożyczeń i traktowania ich jako pracę własną. Nie jest ponadto tolerowane korzystanie z niedozwolonych pomocy na zaliczeniach,

egzaminach, o czym studenci są szczegółowo powiadamiani przy okazji omawiania kryteriów zaliczenia przedmiotu i przed egzaminami/zaliczeniami. W Uczelnianym punkcie ksero przestrzegane są zasady prawa autorskiego.

c). Przeglądy programowe.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia zakłada, iż wszelkie zmiany w planach, programach są opiniowane przez Radę Programową, a następnie przedstawiane i zatwierdzane przez Senat. Przeglądy programowe regulowane są odpowiednimi procedurami, tj. Procedura zatwierdzania, monitorowania, i okresowego przeglądu programów kształcenia oraz przypisanych do nich efektów kształcenia. Procedura ta posługuje się między innymi Kartą doskonalenia przedmiotu, która zawiera procedurę oceny, monitorowania, oraz archiwizowania efektów kształcenia. W karcie doskonalenia przedmiotu jest miejsce na wnioski prowadzącego przedmiot w zakresie doskonalenia programu wynikające z oceny osiągniętych efektów kształcenia, opinię członka Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia reprezentującego kierunek studiów. Jednak procedury te okazały się niewystarczające gdyż nie pozwoliły na stwierdzenie, iż planowana liczba godzin w bezpośrednim kontakcie nie jest realizowana.

W świetle analizy programów kształcenia dokonanej przez Zespół oceniający trzeba jednak stwierdzić, iż Procedura zatwierdzania, monitorowania, i okresowego przeglądu programów kształcenia oraz przypisanych do nich efektów kształcenia nie ustrzegła przed niewłaściwym przyporządkowaniem kierunkowych efektów kształcenia do obszarowych jak i przedmiotowych do kierunkowych, a co ważniejsze przed brakiem dostosowania treści kształcenia do zakładanych efektów kształcenia.

Uczelnia przedstawiła dokumentację od 2009 roku dotyczącą funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, w tym syntetyczną ocenę wyników badań ankietowych, jak i procesu hospitacji. Analiza arkuszy hospitacyjnych pozwala zauważyć, iż są sformułowane uwagi dotyczące metodologicznego aspektu prowadzonych zajęć. Pełnomocnik Rektora poinformował Zespół, że szczegółowe rozmowy z hospitowanymi nauczycielami przyniosły dobre rezultaty, co potwierdziły kolejne hospitacje i wyniki badań ankietowych. Były też przypadki wniosku pełnomocnika rektora ds. jakości o rozwiązanie umowy z nauczycielem akademickim. Podczas wizytacji przedstawiono przykładowe raporty dotyczące monitorowania i weryfikacji procesu zapewnienia jakości kształcenia. Jeden z przykładów wskazywał na postępowanie wychodzące od reakcji na sygnały studentów o nieprawidłowościach prowadzenia zajęć z przedmiotu, weryfikację zgłoszenia przez ankietyzację i równoczesną hospitację zajęć, zgłoszenie notatki służbowej do Rektora, podjęcie rozmowy z nauczycielem akademickim, objęcie nadzorem procesu egzaminowania, powtórne przeszkolenie pracownika w zakresie prowadzenia zajęć i technologii pracy na platformie Moodle, zmiana tłumacza zajęć i jego przeszkolenie, powtórne hospitacje, rozmowa ze studentami. Działania te przyniosły, w opinii Uczelni i pełnomocnika ds. jakości, dobre rezultaty w postaci poprawy oceny zajęć przez studentów oraz wyników hospitacji. Drugi przykład pokazywał bierność nauczyciela wobec formułowanych zaleceń, co doprowadziło do sformułowania wniosku o rozwiązanie umowy o pracę.

Dokonano oceny zajęć prowadzonych na odległość na platformie Moodle, w tym wykorzystanie narzędzi, badanie aktywności pracownika na platformie. W wielu ankietach były adnotacje pełnomocnika ds. jakości, że brak jest aktywności nauczyciela na platformie MOODLE. Ocena ta jednak nie przyniosła oczekiwanych rezultatów. Nie zrezygnowano z zajęć e –lerningowych, mimo stwierdzenia braku aktywności i odpowiednich umiejętności ze strony prowadzących

Wyniki badań ankietowych w roku akademickim 2013/2014 wskazywały na bardzo wysokie oceny niektórych nauczycieli, jak i bardzo krytyczne uwagi dotyczące, na przykład komunikacji studentów z nauczycielami, niezadawalającego tłumaczenia treści zajęć,

chaotyczności zajęć. Zespół oceniający przeprowadził rozmowę z pełnomocnikiem rektora ds. jakości, który przedstawił działania władz podjęte na podstawie wyników analiz badań ankietowych. Poinformował, iż zintegrowano proces ankietyzacji z planem hospitacji. Wprowadzono możliwość zmiany planu hospitacji w wyniku słabych ocen w procesie ankietowania.

Zdaniem Zespołu oceniającego mimo działań podjętych przez pełnomocnika ds. jakości kształcenia, wewnętrzny system wykazał się niewielką skutecznością. Przeglądy programowe nie wskazały na zbyt niską liczbę godzin zorganizowanych w stosunku do zajęć e-learningowych i planowanych, aby można było osiągnąć zakładane efekty kształcenia.

Studenci, na spotkaniu z Zespołem oceniającym sygnalizowali problem utrudnionej komunikacji z nauczycielami akademickim z powodu języka wykładowego i niezadawalającego tłumaczenia, a także braku dostępności do wykładowców. Ocena zajęć prowadzonych na platformie Moodle nie przyniosła oczekiwanych działań zaradczych. W materiałach nadesłanych po wizytacji przedstawiono Raport dotyczący prowadzonych przez obcokrajowców zajęć dydaktycznych w roku akademickim 2013/2014. Raport uwzględnia ankiety studenckie, hospitacje, informacje Samorządu Studenckiego, spostrzeżenia w trakcie prowadzonych działań korygujących. Sformułowano wnioski diagnozując przyczyny dobrej oceny kadry czeskiej i słabej oceny kadry z Ukrainy.

Załączono Zarządzenie Rektora o wprowadzeniu trzech dodatkowych zjazdów dla studentów I i II stopnia w semestrze letnim roku akademickiego 2013/2014. Nie podano jednak rozkładu zajęć, a więc trudno ocenić które przedmioty zostały uzupełnione odpowiednio godzinami zajęć i jakimi formami zajęć. Nadesłano wykaz godzin poszczególnych przedmiotów realizowanych w drodze bezpośredniego udziału nauczyciela i e-learningu,

Studenci kierunku *zarządzanie* mają dostęp do ofert kształcenia, wykładów, mogą brać udział w konferencjach, wymianie międzynarodowej, podejmować studia podyplomowe, kursy językowe i komputerowe współfinansowane ze środków EFS.

Na platformie Moodle-WSEH student może zapoznać się z opisem i oceną efektów kształcenia z uwzględnieniem wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych.

Informacje o terminach konsultacji podane są na platformie Moodle-WSEH. Studenci rozpoczynający studia na spotkaniu ogólnym informowani są o mechanizmach funkcjonowania Uczelni i procesie dydaktycznym.

## 8.2).

W procesie zapewniania jakości kształcenia uczestniczy kadra akademicka poprzez bezpośredni udział w procesie dydaktycznym, a także w pracach Uczelnianej Komisji ds. jakości kształcenia, oraz studenci. Studenci będąc członkami gremiów i organów Uczelni mogą zabierać głos w sprawach dotyczących jakości kształcenia. Aktywność Rady Społeczno-Gospodarczej jest zaznaczona przy budowaniu celów kształcenia oraz sylwetki absolwenta kierunku *zarządzanie*. Członkowie Rady wskazali m.in. na umiejętności i kompetencje szczególnie przydatne z punktu widzenia pracodawcy przede wszystkim: etykę zawodową, przedsiębiorczość, kreatywność, chęć uczenia się, elastyczność, umiejętności stawiania i realizacji celów, myślenie analityczne, syntetyczne i krytyczne, przywiązanie do firmy.

Głównym zadaniem Rady jest zbliżenie środowiska nauki i biznesu, i nawiązanie ścisłej współpracy w celu powiązania kształcenia z potrzebami rynku.

W Uczelni funkcjonuje zasada, iż studenci mogą zgłaszać swoje propozycje i zastrzeżenia nie tylko za pośrednictwem przedstawicieli samorządu studenckiego, lecz także osobiście w Biurze dyrektora Kolegium Nauk Humanistycznych i Społecznych, u pełnomocnika rektora ds. zapewnienia jakości kształcenia oraz w sekretariacie.

Studenci kierunku *zarządzanie* biorą udział w procesie zapewniania jakości kształcenia przede wszystkim na dwóch płaszczyznach: poprzez udział w procesie ewaluacji

zajęć dydaktycznych oraz poprzez uczestnictwo w pracach komisji ds. zapewniania jakości kształcenia.

Każdy z prowadzących zajęcia jest przez studentów oceniany poprzez fakultatywną ankietę w postaci papierowej, która jest udostępniana studentom po zakończeniu zajęć dydaktycznych. Ankieta zawiera pytania dotyczące udostępnienia sylabusu przedmiotu, realizacji programu przedmiotu, przejrzystości zasad zaliczenia, punktualności zajęć, sposobu przekazu informacji przez prowadzącego zajęcia czy postawy prowadzącego w stosunku do studentów. Kwestionariusze zawierają także pole swobodnego komentarza.

Wyniki ankiet są analizowane przez koordynatora ds. systemu zapewniania jakości i udostępniane wszystkim studentom oraz pracownikom Uczelni – co należy uznać za dobrą praktykę.

Jako dobrą praktykę należy także wskazać zastosowanie ankiety interwencyjnej na wniosek studentów w trakcie semestru, w stosunku do jednego z rosyjskojęzycznych prowadzących zajęcia. W efekcie ankiety interwencyjnej postawa prowadzącego w stosunku do studentów znacznie się poprawiła, co odzwierciedliły wyniki ankiety pod koniec semestru.

Drugą płaszczyzną udziału studentów w systemie zapewniania jakości kształcenia jest udział przedstawicieli samorządu studenckiego w komisji ds. zapewniania jakości kształcenia.

Jako pozytywne zmiany, należy wskazać powołanie Biura Karier oraz wzmocnienie udziału studentów w procesie określania koncepcji kształcenia, m.in. poprzez ich uczestnictwo w komisji ds. zapewniania jakości.

W ramach prac tej komisji omawiane są kwestie związane z kształtem kwestionariusza ankietowego, a także inne zagadnienia związane z projakościową polityką Uczelni.

Studenci są zainteresowani tematyką jakości kształcenia, co uwypukla fakt ich aktywnej postawy w stosunku do występujących nieprawidłowości.

Liczba studentów w Senacie Uczelni jest zgodna z art. 61 ust.1 pkt 3 ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym, tzn. wynosi 20% składu tego organu. W skład piętnastoosobowego Senatu wchodzi czterech studentów, którzy są członkami samorządu studenckiego i reprezentują m.in. kierunek *zarządzanie*.

Przedstawiciel samorządu studenckiego uczestniczy także w pracach komisji ds. zapewniania jakości Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Humanistycznej, w ramach której przede wszystkim opracowywane są kwestie związane z procesem ewaluacji zajęć dydaktycznych.

Studenci zrzeszeni w samorządzie studenckim podczas spotkania z ZO zapewnili, że bieżąca współpraca z władzami Uczelni jest bardzo dobra i oprócz uczestnictwa w organach oraz komisjach Uczelni, studenci mają bieżący kontakt zwłaszcza z koordynatorem wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia. Zdecydowanie pozytywnie odnieśli się do stosowanego systemu zapewniania jakości kształcenia.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

| Zakładane efekty kształcenia | Program i plan studiów | Kadra | Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka | Działalność naukowa | Działalność między-narodowa | Organizacja kształcenia |
|------------------------------|------------------------|-------|----------------------------------------|---------------------|-----------------------------|-------------------------|
| Wiedza                       | -                      | -     | +/-                                    | -                   | +/-                         | -                       |
| umiejętności                 | -                      | -     | +/-                                    | -                   | +/-                         | -                       |
| kompetencje społeczne        | -                      | -     | +/-                                    | -                   | +/-                         | -                       |

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

**Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego (ocena: częściowo)**  
**Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych**

8.1) Na kierunku *zarządzanie* prowadzony jest monitoring podstawowych obszarów jakości kształcenia. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia jest ograniczona, gdyż nie zidentyfikowano wszystkich ważnych dla jakości kształcenia problemów wymagających poprawy, nie wprowadzono oczekiwanych działań naprawczych zapewniających realizację zakładanych efektów kształcenia.

8.2) Studenci biorą udział w procesie budowania jakości kształcenia jako członkowie Rady Programowej i Uczelnianej Komisji ds. jakości kształcenia. W procesie zapewniania jakości kształcenia uczestniczy kadra akademicka poprzez bezpośredni udział w procesie dydaktycznym, a także część kadry poprzez udział w Uczelnianej Komisji ds. jakości. Rada Społeczna Gospodarcza jest aktywna i współpracuje z uczelnią w zakresie budowania kultury jakości kształcenia. Ogół studentów aktywnie uczestniczy w procesie zapewniania jakości kształcenia na kierunku zarządzanie, poprzez wypełnianie kwestionariuszy ankietowych.

## 9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

| L.p. | Kryterium                                             | Stopień spełnienia kryterium |                |                 |                  |                        |
|------|-------------------------------------------------------|------------------------------|----------------|-----------------|------------------|------------------------|
|      |                                                       | Wyróżniająco<br>(6)          | W pełni<br>(5) | Znacząco<br>(4) | Częściowo<br>(3) | Niedostatecznie<br>(2) |
| 1    | Koncepcja rozwoju kierunku                            |                              | X              |                 |                  |                        |
| 2    | Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji |                              |                |                 | X                |                        |
| 3    | Program studiów                                       |                              |                |                 | X                |                        |
| 4    | Zasoby kadrowe                                        |                              |                | X I-szy stopień | X II-gi stopień  |                        |
| 5    | Infrastruktura dydaktyczna                            |                              |                | X               |                  |                        |
| 6    | Prowadzenie badań naukowych                           |                              |                |                 |                  | X                      |
| 7    | System wsparcia studentów w procesie uczenia się      |                              |                | X               |                  |                        |
| 8    | Wewnętrzny system zapewnienia jakości                 |                              |                |                 | X                |                        |

**Uczelnia w odpowiedzi na raport z wizytacji odniosła się do uwag w nim sformułowanych przez Zespół oceniający.**

#### *Ad. Kryterium 2*

Uczelnia w odpowiedzi na raport uznała uwagi zespołu oceniającego dotyczące przyporządkowania efektów kierunkowych do obszarowych za cenne do wykorzystania. Ponadto Uczelnia odniosła się do braku spójności efektów kierunkowych z niektórymi efektami przedmiotowymi, określając efekty szczegółowe dla takich przedmiotów jak: marketing, statystyka matematyczna w zarządzaniu, systemy informatyczne w logistyce oraz ich związek z efektami kierunkowymi. Dołączono (zał. nr 4) szczegółowy opis dotyczący efektów kształcenia i sposobów ich weryfikacji dla przedmiotu statystyka opisowa. Wskazano na powiązania takich przedmiotów jak: psychologia, *zarządzanie* zasobami ludzkimi, antropologia komunikacji, socjologia z psychologią, filozofia z obszarem nauk humanistycznych. Uczelnia starała się uzasadnić przypisanie efektów kształcenia do dyscypliny socjologia poprzez wskazanie szczegółowych treści kształcenia przedmiotu socjologia. Zespół oceniający uważa, iż wprowadzenie przedmiotu socjologia do programu studiów nie musi powodować przypisania kierunkowych efektów kształcenia do dyscypliny socjologia. Uczelnia wyjaśniła zasady weryfikacji efektów kształcenia dla zajęć prowadzonych na odległość, przy czym nie odniosła się jednoznacznie do bieżącej weryfikacji efektów, wspominając jedynie o obowiązku wypełniania przez kadrę uczącą semestralnych kart efektów przedmiotu. Z uwagi na formalny charakter uchybień dotyczący powiązań między efektami szczegółowymi a kierunkowymi, a które to poprzez realizację programu kształcenia zachodzą, jak również otwarty aspekt przyporządkowania kierunku do obszarów kształcenia i dyscyplin naukowych oraz gotowość Uczelni do uwzględnienia uwag Zespołu oceniającego, podniesiono ocenę kryterium drugiego do *w pełni* wraz ze sformułowaniem zaleceń określających kierunki działań naprawczych.

Zaleca się zatem weryfikację przyporządkowania efektów przedmiotowych do efektów kierunkowych i obszarowych, a także kierunkowych do obszarowych realizowanego programu kształcenia na studiach I i II stopnia, w celu poprawy ich spójności, a w konsekwencji sprawdzalności, oraz określenie zasad zaliczania przedmiotu w przypadku gdy ma on różne formy zajęć. Zaleca się również systematyczne wykorzystywanie opinii absolwentów do doskonalenia programu kształcenia.

#### *Ad. Kryterium 3.*

Uczelnia w odpowiedzi na raport wyjaśniła, iż w jej opinii, brak jest podstaw prawnych do obligatoryjnego podniesienia wymiaru praktyk zawodowych. Ponadto wyjaśniła że niemal wszyscy studenci są studentami pracującymi, co wypełnia obowiązek odbywania praktyk zawodowych. Uczelnia po wizytacji zorganizowała dodatkowe trzy zjazdy dla studiów I i II stopnia, uzupełniając tym samym brakujące zajęcia, w formie kształcenia na odległość, w opinii Zespołu oceniającego nie miały charakteru e-learningu, a jedynie formą wspomagania studenta w procesie samokształcenia. Uczelnia szczegółowo wyjaśniła działania prowadzące do zapewnienia profesjonalnego tłumaczenia wykładów i innych zajęć prowadzonych przez obcokrajowców. Uczelnia przedstawiła treści kształcenia dla przedmiotów: marketing, statystyka opisowa, oraz socjologia, które umożliwiają realizację zakładanych efektów kształcenia. Przedstawiono szczegółową specyfikację zajęć o charakterze praktycznym dla studiów I stopnia. Dołączono szczegółowy plan zajęć dla dodatkowo zorganizowanych trzech zjazdów w dniach 20 -22 czerwca, 27-29 czerwca oraz 4 do 6 lipca 2014 roku z podaniem przedmiotów, wymiaru godzin, grup studenckich i form zajęć oraz ich obsady. Z uwagi na zorganizowanie dodatkowych trzech zjazdów uzupełniających (do pełnego planowanego wymiaru zajęć) oferowaną studentom liczbę godzin programu kształcenia w bezpośrednim kontakcie z nauczycielem akademickim i umożliwiającą realizację zakładanych efektów

kształcenia, podniesiono ocenę tego kryterium do *w pełni* formułując jednocześnie następujące zalecenia.

Uczelnia powinna przedstawić Polskiej Komisji Akredytacyjnej w roku akademickim 2015/2016 program kształcenia z podziałem na zajęcia wymagające bezpośredniego kontaktu z nauczycielem akademickim oraz w innej formie wraz z sylabusami przedmiotów zawierających pełne informacje o treściach kształcenia i ich związku z kierunkowymi efektami kształcenia, formach i wymiarze zajęć oraz sposobach bieżącej i etapowej weryfikacji efektów kształcenia. Należy również dostosować wymiar praktyk zawodowych do obowiązujących wymogów prawnych, tj. do 3 miesięcy.

#### *Ad. Kryterium 4.*

Uczelnia w odpowiedzi na raport przedstawiła szczegółowe informacje o realizacji zajęć dydaktycznych w roku akademickim 2013/2014 dwóch osób niezaliczonych do minimum kadrowego z powodu prowadzenia zajęć w nieco niższym, w stosunku do wymaganego, wymiarze godzin. Dodatkowo zorganizowane przez Uczelnię trzy zjazdy pozwoliły na uzupełnienie godzin zajęć dla dwóch osób niezaliczonych z tego powodu do minimum kadrowego. Podjęte przez Uczelnię działania oraz precyzyjne informacje dotyczące realizacji zajęć pozwalają stwierdzić, że Uczelnia spełnia wymogi minimum kadrowego dla studiów I i II stopnia. Uczelnia poinformowała też, że przedłużyła umowy z niemal wszystkim osobami z minimum kadrowego (83% kadry) do roku 2018, co pozwoli na ustabilizowanie minimum kadrowego oraz realizację właściwej polityki kadrowej, jak i intensyfikację prowadzenia badań naukowych. W świetle przedstawionych przez Uczelnię informacji ocena tego kryterium została podniesiona do *w pełni*.

#### *Ad. Kryterium 5*

Uczelnia w odpowiedzi na raport wyjaśniła, iż brak wskazanych pozycji w bibliotece był zastąpiony innymi pozycjami o tych treściach, które były niezbędne do realizacji efektów kształcenia określonych przedmiotów.

Zaleca się jednak pełne dostosowanie zbiorów bibliotecznych do literatury wskazanej jako obowiązkowa w sylabusach, co Uczelnia powinna przedstawić Polskiej Komisji Akredytacyjnej w wykazie zasobów bibliotecznych odpowiadających zalecanej literaturze podstawowej w roku akademickim 2015/2016.

#### *Ad. Kryterium 6*

Uczelnia w odpowiedzi na raport uzupełniła informacje dotyczące badań naukowych. Przedstawiono realizowane tematy badawcze. Wskazano liczby referatów wygłaszanych przez kadrę Uczelni w organizowanych konferencjach naukowych. Przedstawiono wykaz prac publikowanych w latach 2010-2014 przez pracowników Uczelni na kierunku *zarządzanie*. Tematyka badań mieści się w dyscyplinie nauki o zarządzaniu. Uzupełnione informacje pozwalają podnieść ocenę tego kryterium na *częściowo*, z jednoczesnym zaleceniem.

Zaleca się intensyfikację badań naukowych związanych z kierunkiem *zarządzanie* w celu wykorzystania ich w procesie dydaktycznym studiów II stopnia. Uczelnia powinna przedstawić w roku akademickim 2015/2016 Polskiej Komisji Akredytacyjnej efekty realizacji badań naukowych za lata 2014/2015 -2015/2016, ze wskazaniem osób, które je prowadziły, w tym udziale studentów, poniesionych na ten cel nakładów finansowych, opublikowanych prac stanowiących ich rezultaty, a także sposobów wykorzystania ich w procesie dydaktycznym.

#### *Ad. Kryterium 8*

Uczelnia w odpowiedzi na raport przedstawiła efekty oceny działań naprawczych w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, dotyczących procesu dydaktycznego,

które przeprowadzono po wizytacji. Podjęte działania w zakresie poprawy jakości zajęć wymagających tłumaczenia symultanicznego oraz dokonanie przeglądów programu kształcenia i uszczegółowienie treści kształcenia oraz sposobów weryfikacji efektów kształcenia (np. statystyka opisowa) uwzględniających uwagi Zespołu oceniającego pozwala podnieść ocenę tego kryterium na *w pełni*, jednakże niezbędne jest wykonanie przez Uczelnię zaleceń sformułowanych poniżej, których efekty powinna przedstawić Komisji w roku akademickim 2015/2016.

PKS zaleca dokonanie analizy i ocenę systemu weryfikacji efektów kształcenia, doskonalenie programu kształcenia uwzględniającego opinie absolwentów i studentów, jak kadry akademickiej oraz pracodawców, przedstawienie informacji dotyczących przeprowadzonych hospitacji w świetle reakcji na uwagi zespołów hospitujących z lat poprzednich.

Tabela nr 3 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

| L.p. | Kryterium                                             | Stopień spełnienia kryterium |                   |                 |                  |                        |
|------|-------------------------------------------------------|------------------------------|-------------------|-----------------|------------------|------------------------|
|      |                                                       | Wyróżniająco<br>(6)          | W<br>pełni<br>(5) | Znacząco<br>(4) | Częściowo<br>(3) | Niedostatecznie<br>(2) |
| 2    | Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji |                              | x                 |                 |                  |                        |
| 3    | Program studiów                                       |                              | x                 |                 |                  |                        |
| 4    | Zasoby kadrowe                                        |                              | x                 |                 |                  |                        |
| 6    | Prowadzenie badań naukowych                           |                              |                   |                 | x                |                        |
| 8    | Wewnętrzny system zapewnienia jakości                 |                              | x                 |                 |                  |                        |

#### Podsumowanie:

Uwzględniając działania Uczelni podjęte po wizytacji można stwierdzić, iż kierunek *zarządzanie* może się rozwijać, jeżeli Uczelnia konsekwentnie będzie doskonalić proces kształcenia, rozwijać badania naukowe w celu wykorzystania ich w procesie dydaktycznym w szczególności na studiach II stopnia, umacniać strukturę kwalifikacyjną kadry akademickiej oraz praktyków współpracujących z Uczelnią w celu realizacji zakładanych efektów kształcenia, prowadzić systematyczne działania nad dostosowaniem oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy. Rozwój kierunku wymaga troski o zapewnienie spójności między zakładanymi efektami kształcenia, a treściami i formami oferowanych zajęć. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia został w Uczelni formalnie określony i wdrożony, jednakże wymaga on doskonalenia pod kątem jego skuteczności.